

Jaaroverzicht 2009

INLEIDING

Wat is belangrijk uit het jaar 2009?

In de kranten zijn uitgebreide jaaroverzichten te vinden. Tal van zaken op politiek en maatschappelijk terrein trekken de aandacht. In deze inleiding beperken we ons tot enkele gebeurtenissen die ook de kerken niet onberoerd laten.

We kunnen er in 2009 niet aan voorbijgaan dat een economische crisis de wereld in zijn greep houdt. 'We dachten dat we alles hadden en we dachten dat dat genoeg was'. Zo beschrijft een IJslandse makelaar treffend zijn situatie en die van zijn gezin vóór er nog van een crisis sprake is. Gewend aan een maandinkomen van 9000 euro. Door de crisis failliet en genoodzaakt zich te wenden tot een voedselbank. Zijn uitspraak typeert hoe diep de crisis zit. Financiële instellingen, die als bolwerk van de Westerse wereld bekend stonden, schudden op hun grondvesten en proberen te overleven. Veel mensen in Nederland merken alleen nog indirect iets van de gevolgen. Anderen hebben er direct mee te maken door werktijdverkorting, achteruitgang van inkomen, of het verlies van een baan of opgebouwd pensioen. Wie nog verder kijkt dan ons land: voor landen in de derde wereld heeft deze crisis desastreuze consequenties. En de kerk? De gevolgen zullen meer of minder zichtbaar zijn in de financiële overzichten van plaatselijke kerken en deputaatschappen. Maar voor de kerk vraagt deze crisis vooral om hernieuwde bezinning op de eigenlijke waarde van het leven en op het woord van Jezus dat niemand twee heren kan dienen. Daarnaast ook om gebed, dienstbetoon en concrete barmhartigheid.

Het jaar 2009 gaat ook de geschiedenis in als een jaar waarin aan een onbezorgde viering van de Koninginnedag een eind komt. Een geesteszieke man tracht een aanslag op de Koninklijke familie te plegen en rijdt in volle vaart op de toeschouwers langs de route in. Wat begint als een prachtige dag eindigt in een vreselijk drama, dat onze vorstin en haar familie diep schokt. Het roept veel emoties op. De kerken van Apeldoorn krijgen de zondag daarop bezoek van leden van een sekte die overtuigd zijn van een complot van de Nederlandse bevolking.

Het jaar 2009 wordt ook tot Calvinjaar uitgeroepen, omdat op 10 juli van dat jaar het 500 jaar geleden is dat Johannes Calvijn geboren werd. Tal van bijeenkomsten en lezingen worden georganiseerd om de betekenis van Calvijn voor het voetlicht te brengen. De Grote Kerk van Dordrecht herbergt een expositie onder de titel 'Calvijn en wij', die vele bezoekers trekt. Op allerlei manieren wordt duidelijk gemaakt hoezeer deze reformator de kerk en de samenleving verder heeft geholpen. Calvijns werk betekent een fundamentele bijdrage aan de ontwikkeling van kerk en theologie. En gelet op zijn vele contacten valt dat evenzeer te zeggen voor zijn bijdrage aan de Europese ontwikkeling van de politiek, het onderwijs en de wetenschap. Ook voor de Nederlandse kerk en cultuur is Calvijns betekenis groot. Zijn invloed is niet alleen in kerken van gereformeerde afkomst te vinden, maar ook in katholieke en evangelische kerken. Alle aandacht betekent een duidelijke correctie op het vaak negatieve beeld dat van hem bestond.

KERKEN

Onze kerken staan in 2009 voor de uitdaging om ook in dit jaar kerk van Christus te zijn. Dat betekent veel werk en inzet, dat lang niet allemaal in dit overzicht kan worden benoemd. Veel werk vindt nooit in de schijnwerpers plaats, maar het gebeurt wel: met grote trouw en uit liefde voor de Here en zijn dienst. Enkele opvallende beslissingen en gebeurtenissen in de lokale kerken trekken de aandacht. We noemen de opheffing van de

kerk van Rotterdam-West, waar op 1 juli de laatste dienst wordt gehouden. De stap is niet geheel zonder perspectief genomen: kerkenraad en gemeente hebben ingestemd met een missionair diaconaal project 'Thuis in West' in Delfshaven. Hetzelfde besluit moet Lutjegast nemen: de gemeente wordt per 31 december opgeheven. De kerk bestaat sinds 1947 ruim 60 jaar, maar het blijkt vanwege het geringe ledenaantal niet langer mogelijk een kerkenraad van drie personen te vormen.

Vreugdevolle dagen zijn het voor de kerk van Drachten. Op 28 november is het 100 jaar geleden, dat de gemeente werd geïnstitueerd. Het wordt gevierd met een herdenkingsdienst en een feestelijke jubileumdag. 's-Gravenhage-Rijswijk gedenkt met een feestelijke dankdienst in de Moriakerk op zondag 13 december het feit dat de kerk 75 jaar geleden is geïnstitueerd. Vanaf 12 augustus is het 25 jaar geleden dat in Zeewolde kerkdiensten begonnen onder leiding van de kerkenraad van Harderwijk. Het vormt de aanleiding om op 29 augustus een zang- en muziekavond te houden waar dit gegeven wordt herdacht.

De kerkenraad van Hillegom besluit om de diensten van het missionaire project 'Open Hof' te integreren in de diensten van de reguliere gemeente: vanaf 6 september wordt de ene week een traditionele dienst gehouden, de andere week een 'Open Hof'-dienst. De kerkenraad van Zuidlaren besluit geen aparte middagdiensten meer te houden, maar hiervoor te verwijzen naar de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) ter plaatse.

De gemeente van Lutten houdt op 4 januari de laatste dienst in Lutten en verhuist naar Hardenberg. Op zondag 11 januari vindt daar de eerste dienst plaats in de tot kerk verbouwde Sjaloomschool. Het kerkgebouw heet nu Sjaloomkerk.

De samenwerkingsgemeente (christelijk gereformeerd/gereformeerd (vrijgemaakt)) Sneek betreft op 28 februari een vernieuwd kerkgebouw en een nieuw verenigingsgebouw.

De kerk van Scherpenzeel krijgt te maken met een brand in het multifunctioneel centrum De Heijhorst waar de gemeente gewend is haar erediensten te houden. De inventaris van de gemeente is daardoor goeddeels verloren geraakt. De gemeente staat op het punt de diensten te verplaatsen naar het nieuwe multifunctionele centrum De Breehoek. Noodgedwongen gebeurt dat nu enkele weken eerder. Urk-Maranatha neemt een derde kerkgebouw, de 'Immanuelkerk', in gebruik. Op zondag 29 november mogen er de eerste erediensten plaatsvinden. De kerk is ontworpen door architect W. van Beijnum en gebouwd door de firma L. Post en zonen.

Samenwerking en missionaire initiatieven

- Vanaf 1 januari vormen de Christelijke Gereformeerde Kerk, de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en de Nederlands Gereformeerde Kerk in Deventer een nieuwe samenwerkingsgemeente van ruim 1000 leden, waarbij de band met de drie kerkverbanden wordt gehandhaafd. Jarenlange voorbereidingen vanaf 1996 gaan hieraan vooraf. Zondag 4 januari vindt de eerste dienst plaats in schoolgebouw Het Slatink aan de Laan van Borgele in Deventer. Het wordt een dienst waarin ruimte is voor zowel verootmoediging als grote dankbaarheid.

- Het gemeentestichtingsproject RijnWaarde in Leidsche Rijn waarin onder andere de kerken van Maarssen en Utrecht-Centrum participeren als moederkerken leidt niet tot een samenwerkingsgemeente van de Nederlands Gereformeerde Kerk, de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerk, maar om pragmatische redenen tot een Nederlands Gereformeerde Kerk.

- Al tien jaar hebben de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerk in Zoetermeer een zusterkerkrelatie. Met de Nederlands Gereformeerde Kerk vormt de Christelijke Gereformeerde Kerk een samenwerkingsgemeente in 'de Lichtzijde'. In 2009 besluiten ook de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en het Nederlands-gereformeerde deel van de samenwerkingsgemeente samen tot een zusterkerkrelatie. Daardoor wordt kanselruil mogelijk, staat de tafel van het heilig avondmaal open voor elkaars leden, worden wederzijds attestaties erkend. Het betekent ook dat in

de zomer een aantal kerkdiensten wordt gecombineerd.

- In de zomer begint gemeentestichter Serge de Boer vanuit de samenwerkingsgemeente De Bron in Amsterdam-Nieuw West aan de stichting van een nieuwe gemeente Oase in de wijk Geuzenveld-Slotermeer.

- De kerkenraad van Schiedam en de kerkenraad van de Hersteld Hervormde Gemeente Schiedam hebben een intentieverklaring opgesteld waarin ze uitspreken ernaar te streven om samenwerkingsgemeente te zijn. Het gaat om een nieuw initiatief van twee kleine gemeentes.

- Op zondag 27 september vindt in de stadshal van De Flint in Amersfoort de officiële start plaats van Grace Church, een nieuwe Engelstalige, multiculturele gemeente in wording in Amersfoort, gericht op de meer dan 30.000 inwoners met een niet-Nederlandse achtergrond. Het initiatief voor dit missionaire project is genomen door de Gereformeerde Westerkerk (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Ichthuskerk ter plaatse. In een gezamenlijke dienst worden twee ouderlingen bevestigd met het oog op Grace Church. Grace Church is onderdeel van ICF-Amersfoort, waarvoor per 1 oktober ook twee evangelisten, Samer Younan en Herman Takken, werkzaam zijn.

- Dankbaarheid is er ook in Doesburg: zondag 1 november beleggen de kerkenraden van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) en de Christelijke Gereformeerde Kerk ter plaatse een gezamenlijke dienst. Het is de bedoeling om op termijn een samenwerkingsgemeente te vormen.

- De kerkenraad van de Amstelgemeente in Amsterdam besluit ds. Wierda vrij te stellen van zijn 50% opdracht als voorganger van de Amstelgemeente en hem naast zijn 50% voorganger van Via Nova uit te zenden om in en vanuit Amsterdam missionaire gemeenschapsvorming te stimuleren en daarvoor nieuwe kerkelijke pioniers te ondersteunen, te trainen en te faciliteren.

- De kerkenraad van de samenwerkingsgemeente Rotterdam-Alexanderpolder (christelijk-gereformeerd en nederlands-gereformeerd) benoemt per 1 oktober een jeugdwerker in de persoon van Niels van Donselaar.

- Br. D. van den Boogaart, verbonden als pastoraal werker met Haarlem met het oog op de wijk Schalkwijk, is nu officieel evangelist.

- De kerk van Vlissingen benoemt per 1 september een kerkelijk werker voor pastoraat, jeugdwerk en missionair werk in de persoon van br. J.P. Rozema uit Zierikzee.

Kerkbladen

De classis Amersfoort besluit een punt te zetten achter het classisblad Om Sions wil. Niet alleen het abonneebestand loopt verder terug. De classis constateert naast de opkomst van plaatselijke bladen voor de eigen gemeente ook een afnemende belangstelling voor wat er zich aan wel en wee in zustergemeenten afspeelt. Al gaat het de resterende trouwe lezers aan het hart, het blijkt niet gemakkelijk om regionale kerkbladen in stand te houden. In sommige regio's wordt gekeken naar de mogelijkheid van een nieuwe start of een doorstart, maar dan niet op papier, maar met gebruikmaking van internet.

KERKLEDEN

Lintjesregen

Een heel aantal kerkleden ontvangt in 2009 een bijzondere of een Koninklijke onderscheiding en dat is een hartelijke gelukwens waard. Br. M.H. Baan, lid van Middelharnis, valt deze eer te beurt vanwege zijn ambtelijk werk en activiteiten voor de gemeenteraad, onderwijs en jeugdwelzijn. Hetzelfde geldt voor ds. J.P. Boiten vanwege bestuurlijk werk in kerk en samenleving. Voor br. G. van den Bor, lid van de kerk te Putten, vanwege zijn ambtelijk werk, bestuurlijk werk in landbouw en politiek. Voor br. T en zr. W. Bos, lid van de kerk te Putten, vanwege hun werk voor het inloopcentrum, diaconale activiteiten en

het jeugdwerk. Voor br. F. Brouwer, lid van Broek op Langendijk, vanwege zijn werk voor de kerk, het onderwijs en de samenleving. Voor zr. J.H. van Daalen te Assen vanwege haar vrijwilligerswerk en als organist in de kerk. Voor br. S. Datema en zr. N. Datema-van Dijk te Ermelo vanwege hun vrijwilligerswerk in en buiten de kerk en hun activiteiten op sociaal, maatschappelijk gebied. Voor zr. P. de Jong-Hoogendam, lid van Sliedrecht-Bethel, vanwege haar inzet voor de kerkelijke gemeente. Br. J. Kappen, lid van Leeuwarden, krijgt een lintje in verband met zijn jarenlange inzet als vrijwilliger voor stichting De Zonnebloem, voor de brandweer en als secretaris van het bestuur van de protestants-christelijke basisscholen ter plaatse. Ook br. Z.P. Koning, lid van Delfzijl, ontvangt deze onderscheiding vanwege zijn ambtelijk werk en allerlei vrijwilligerswerk. Een koninklijke onderscheiding ontvangt ook zr. D.P. van Kooten-Kloet te Middelburg vanwege haar inzet als secretaris voor de Bond van Chr. Geref. Zangverenigingen in Nederland. Dezelfde eer geldt voor zr. J.N. Leffeber-Eikelenboom, lid van Papendrecht, vanwege alle vrijwilligerswerk voor de samenleving. Voor br. A. Pols vanwege zijn betrokkenheid bij het evangelisatiewerk, het zorgcentrum en zijn kosterschap, dat hij samen met zijn vrouw al 30 jaar lang vervult. Br. B.R. Steenbergen te Zoetermeer is onderscheiden vanwege zijn inzet voor het dovenwerk, naast alle ambtelijk werk. Br. B. Stremmer, lid van Utrecht-West, vanwege kerkelijke taken, zijn inzet voor de CNV en de ouderenzorg. Zr. H.F. Swarts-Bruins Slot, lid van Hoogeveen, ontvangt een onderscheiding o.a. vanwege haar werk voor de Gereformeerde Kleuterschool Vereniging Hoogeveen, het Christelijke Speciaal Onderwijs en ouderenzorg. Br. A. van der Wal te Leiderdorp vanwege zijn vrijwilligerswerk voor kerk en samenleving. Br. J. Westhuis te Putten vanwege zijn werk voor de gemeente Putten, zijn ambtelijk werk en zijn werk ten dienste van ontwikkelingssamenwerking. Ook ds. H.H. Klomp ontvangt een onderscheiding vanwege zijn werk in de kerk en diverse besturen. Br. E.H.J. Kompanje te Apeldoorn vanwege zijn vrijwilligerswerk in kerk en samenleving. Br. en zr. O. en A.M. Bergsma-Kardux te Rotterdam-West worden onderscheiden vanwege hun inzet voor de kerk en hun pleegouderschap en betrokkenheid bij het voormalig kindertehuis De Stuw. Br. A. de Laat te Klaaswaal, lid van Rotterdam-West, vanwege zijn inzet voor kerk en samenleving. Zr. I.J. De Bruin-Boelens, lid van de kerk in Zwaagwesteinde, krijgt een onderscheiding voor haar bestuurlijke activiteiten in verband met het christelijk vrouwenwerk en de terminale thuiszorg. Br. M. van der Werf, lid van Zwaagwesteinde, vanwege zijn vrijwilligerswerk in de kerk, media, cultuur en het buurtwerk.

Op 16 juli ontvangt br. J. van de Velde te Zierikzee een koninklijke onderscheiding vanwege zijn werk bij de vrijwillige brandweer en als ambtsdrager.

Op 16 december wordt br. Andries Knevel, bekend van het tv programma Het Elfde Uur, benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau vanwege zijn bijdrage aan opinievorming en het publieke debat.

Br. J. den Hertog te Mijdrecht is op 25 juni 65 jaar organist en br. Bert Visser, lid van het deputaatschap erediens, is op 29 juni 25 jaar organist van de kerk van 's-Gravensande.

In Veenendaal is nu een Rik Valkenburgstraat. De in 1994 overleden Rik Valkenburg was een man die destijds veel betekende voor het zondagsschoolwerk ter plaatse en ook bekendheid genoot als schrijver en publicist.

Promotie

Onze kerken krijgen er in 2009 één doctor bij. Op 20 november promoveert br. A.C.P. Bobeldijk, lid van de kerk van Zeist, in Utrecht met een proefschrift over de fiscale behandeling van afgewaardeerde voeringen in de vennootschapsbelasting.

Overleden

In het jaar 2009 overleden ons twee broeders die dienaar van het Woord waren.

Dankbaar denken we terug aan alle werk dat ze in Gods Koninkrijk mochten doen. Op 6 februari ontslaapt in de hoge leeftijd van 90 jaar ds. Bauke van Smeden, emerituspredi-

kant van Den Haag-Zuid. Op 26 augustus overlijdt ds. Cornelis Langbroek, emerituspredikant van Drachten, in de leeftijd van 81 jaar.

Aan hun leven en werken wordt verderop in dit Jaarboek aandacht gegeven. Op de eerste zondag van 2010 ontvalt ons ds. Wilhelm (Wim) van Heest in de leeftijd van 82 jaar. Aan zijn leven en werken zal onder het voorbehoud van Jakobus aandacht gegeven worden in het Jaarboek van 2011.

Ook enkele predikantsweduwen gaan in 2009 van ons heen. Op 27 maart overlijdt in de leeftijd van 91 jaar z. Tine Hilbers-Brouwer, tot 15 oktober 1990 echtgenote van ds. Arie Hilbers. Op 17 oktober overlijdt z. Elizabeth Slagboom-Bos. Zij mocht 85 jaar worden. Tot 16 juli 1997 was zij de echtgenote van ds. Dirk Slagboom. Op 20 november ging in de leeftijd van 92 jaar z. Sandrina Adriana Helena de Joode-Vermeij heen, echtgenote van ds. W. de Joode die 8 oktober 1999 overleed.

Emeritaat

Voor ds. H. de Graaf te Opperdoes gaat per 1 januari 2009 het emeritaat in, dat hem door de najaarsclassis van Haarlem in 2008 is verleend. Voor ds. A. van de Weerd van Nieuwkoop begint het emeritaat per 2 januari, dat hem door de najaarsclassis 's-Gravenhage in 2008 is verleend.

Ds. G van de Groep te Heerde ontvangt per 1 augustus emeritaat, dat hem door de vergadering van de classis Zwolle op 4 maart is verleend. De classis Leeuwarden verleent in haar vergadering van 12 maart emeritaat aan ds. B. Witzier te Sneek. Ds. E.E. Slofstra neemt afscheid als pastor van de 'Willem van de Bergh', een leefgemeenschap voor verstandelijk gehandicapten in Noordwijk. Bij die gelegenheid wordt hij benoemd tot lid in de Orde van Oranje-Nassau. De najaarsclassis Haarlem verleent hem per 8 oktober op de meest eervolle wijze emeritaat. De classis Rotterdam verleent in de najaarsvergadering per vergaderdatum emeritaat aan ds. G.L. Born, vele jaren legerpredikant naar artikel 6 en momenteel voorzitter van de NCRV. De classis Amersfoort verleent op 28 oktober emeritaat aan ds. J. Van Amstel te Ede, dat op 11 januari van het jaar 2010 zal ingaan. Ds. D. Visser neemt op zondag 29 november afscheid als predikant van de Petrusgemeente in Broeksterwoude vanwege het door de najaarsclassis van Leeuwarden aan hem verleende emeritaat.

Nieuwe predikanten

Kand. A.Th. van Olst wordt 14 januari bevestigd als predikant en verbindt zich aan de kerk van Utrecht-West. Kand. S. Pos neemt het beroep van Sassenheim aan en wordt daar op 16 april bevestigd. Kand. W.E. Klaver wordt op 23 september de nieuwe predikant van 's-Gravenhage-Scheveningen. Kand. W. de Bruin neemt het beroep aan naar de kerk van Purmerend.

Ds. A.Th. van Olst

Ds. S. Pos

Ds. W.E. Klaver

Wisselingen van gemeente

Een heel aantal gemeenten neemt het beroepingswerk ter hand. Verschillende predikanten weten zich geroepen om een andere gemeente te gaan dienen.

Ds. J.L. de Jong neemt afscheid van Nieuw-Vennep en werkt sinds 23 januari in de kerk van Bunschoten. Ds. H. Korving, komend van Leerdam, wordt op 21 maart verbonden aan de Maranathakerk op Urk. Ds. M. Groen neemt afscheid van Emmen en verbindt zich op zondag 6 september aan de kerk van 's-Gravenhage-West.

Ds. J. Bosch verwisselt op zondag 23 augustus Hoofddorp voor de stad Groningen. Ds. C.A. den Hertog die eerst Apeldoorn-Centrum mag dienen is nu predikant in Leeuwarden. Ds. M.J. Kater wordt na Zeist vanaf vrijdag 2 oktober predikant van Sint Jansklooster. Ds. Lof te Enschede-Oost neemt het beroep van de kerk van Meppel aan en verbindt zich op 18 oktober aan deze gemeente. Ds. R. Kok (Urk-Maranatha) neemt het beroep aan naar Noordeloos. Ds. A. Wagenaar te Aalten neemt het beroep van Almelo aan.

Ziekte en herstel

Enkele predikanten zijn een tijdlang door ziekte of om een andere reden niet in staat hun werk te doen. We denken daarbij o.a. aan ds. G. Bouw die enige tijd in het ziekenhuis moet worden opgenomen en ook een hartoperatie moet ondergaan. Ds. H. Last, oud-zendingssecretaris, komt onverwacht in het ziekenhuis terecht en moet geruime tijd revalideren. Ds. H.H. Klomp kan enige maanden geen ambtelijk werk verrichten vanwege de gevolgen van de ziekte van Lyme.

Rondom de emeriti

De contactmiddag van emeriti en predikantsweduwen wordt gehouden op woensdag 22 april in Bunschoten Br. P.J. Aalbersberg uit Zwolle, hoofdcommissaris van politie IJsselland, houdt een lezing over: 'Mondiale en nationale trends in de transitie (overgang) van het industriële tijdperk naar het informatienetwerk tijdperk'. Het blijkt een boeiend en actueel gegeven, dat toegespitst wordt op de vraag: wat betekent dit en welke nieuwe generatie jongeren levert dit op? Het is een leerzame middag, die afgesloten wordt met een uitgebreide broodmaaltijd.

STATISTIEKEN

Wat direct de aandacht trekt bij de statistieken zijn de totalen van doop- en belijdende leden. We moeten constateren dat het totaal aantal leden opnieuw iets is gedaald. Onze kerken tellen nu 74374 leden, waarvan 28913 doopleden en 45461 belijdende leden.

Dat betekent een dalende lijn van 289 leden: 166 doopleden en 123 belijdende leden. Alleen in de classes Zwolle, Amersfoort, en Dordrecht is de groei sterker dan de daling. Waar komt bij de meeste kerken de groei vandaan? Het grootste deel daarvan wordt veroorzaakt door een geboortenoverschot. Daar staat tegenover dat 677 doopleden en belijdende leden naar geen kerk gingen of zich onttrokken. Maar zeker zo belangrijk is het aantal van 69 leden dat uit geen kerk zich voegt bij onze kerken. Tegenover 1 toetredster staan 10 kerkverlaters.

Wat het grensverkeer met de andere kerken betreft: meer doop- en belijdende leden vertrekken naar de Protestantse Kerk Nederland dan dat er vanuit deze kerkgemeenschap overkomen. Negatief is ook het aantal dat vertrekt naar Baptistengemeenten en Evangelische gemeenten dan wat overkomt. Het omgekeerde geldt voor de Rooms-Katholieke kerk, de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt), de Gereformeerde Gemeenten en Oud-Gereformeerde Gemeenten. Van 62 doop- en belijdende leden is wel bekend dat ze vertrokken, maar niet waarheen.

De kerken tellen nu door de opheffing van Lutjesgast en Rotterdam-West 181 gemeenten,

met daarin 60 vacatures. Daarin mogen 134 predikanten werkzaam zijn. Er zijn bovendien 19 predikanten naar art. 6 K.O. werkzaam. Zestig predikanten genieten hun emeritaat.

DEPUTAATSCHAPPEN

In dit jaaroverzicht wordt ook aandacht gegeven aan het werk dat de verschillende deputaatschappen verrichten. Het gaat hierbij vooral om activiteiten die deputaten in het kader van dit verslag het vermelden waard achten.

Emeritikas

Het deputaatschap verspreidt in 2009 de folder *Nalaten en schenken* in onze kerken. Door middel van deze folder wil de emeritikas bij gemeenteleden onder de aandacht brengen dat zij aan hun bezit door middel van bijvoorbeeld een periodieke schenking of het opnemen van de emeritikas in de testamenten een passende bestemming kunnen geven. Ook houdt het deputaatschap zich in dit jaar bezig met het vormen van een beleid om arbeidsongeschiktheid bij predikanten in actieve dienst te voorkomen.

De kern van het werk van deputaten emeritikas bestaat echter uit het verzorgen van de uitkeringen aan onze geëmeriteerde predikanten, hun weduwen en wezen. Deputaten zien dat als hun primaire taak. Hoewel deputaten er graag bij aantekenen dat deze zorgplicht ook blijft berusten bij de plaatselijke kerk, voor de uitvoering ervan zijn deze synodale deputaten verantwoordelijk.

De GS van 2007 verstrekte aan deputaten de opdracht om de gevolgen van de nieuwe pensioenwet te inventariseren en de gevolgen van het toezicht van Nederlandsche Bank N.V. in kaart te brengen. Inmiddels is bekend geworden dat de emeritikas van onze kerken niet onder de Wft (Wet op het financiële toezicht) valt. Niettemin zijn de eisen die de DNB aan een pensioenfonds stelt goed. Het gaat o.a. om transparantie en deskundigheid. Deputaten trachten hier zo zorgvuldig mogelijk rekening mee te houden in de jaarlijkse verslaggeving en deskundigheid van de leden. Wel zijn er naar de toekomst vragen. Hoewel deputaten doen wat in hun vermogen ligt, ligt de dekkningsgraad al jaren tussen de 40% en 50%. In vergelijking tot een pensioenfonds: als dat beneden de 105% komt betekent dit dat een herstelplan moet worden ingediend om binnen vijf jaar weer op 105% te komen. Getalsmatig voldoen onze kerken dus uitgaande van de normen voor de pensioenstelsels riant aan de normen om fikse herstelplannen te bedenken. Dat is voor de emeritikas niet nodig, omdat deze niet onder de werking van de Pensioenwet valt. Maar aangezien het aantal emeritipredikanten stijgt en het aantal kerkleden een dalende lijn laat zien, betekent dit een omslag die de komende tijd fors zal stijgen.

Door de inkomsten van de kerken en door verantwoord beheer waarbij ook rekening wordt gehouden met het zogenaamd ethisch beleggen, vordert dit proces gestaag. Helaas constateren deputaten dat ook de individualisering doorzet: één gemeente heeft al aangegeven zich met ingang van 1 juli 2009 te onttrekken aan de (financiële) verplichtingen jegens de emeritikas en zelf in de oudedagsvoorziening van haar predikanten te voorzien. Dat baart grote zorgen en het vraagt om een goed beleid voor de toekomst.

Theologische Universiteit

Curatorium

Er doen zich in 2009 niet veel wijzigingen voor in de samenstelling van het curatorium. Tijdens de vergadering van de particuliere synode van het Noorden wordt besloten de secundus-curator drs. M. Visser wegens diens vertrek naar het Oosten te vervangen door ds. W.N. Middelkoop. Drs. H. Korving maakt een omgekeerde beweging: hij wordt voor het Oosten vervangen door drs. M. Visser.

Op gepaste wijze wordt door het curatorium aandacht geschonken aan het feit dat

prof.dr. H.J. Selderhuis op 23 juli 12 ½ jaar als hoogleraar verbonden is aan de Universiteit.

Admissie-examens

Tijdens de junivergadering vinden de jaarlijkse admissie-examens plaats. Via deze weg worden drie studenten toegelaten, te weten de brs. P.A.C. Boom, S.P. Roosendaal en T. Wijnsma. Het curatorium blijft zorg houden over het geringe aantal admissiale studenten, afgezet tegen de elk jaar optredende nieuwe predikantsvacatures in de kerken. Met het organiseren van regionale avonden voor catechisanten probeert 'Apeldoorn' jongeren te wijzen op de mogelijkheid om predikant te worden in onze kerken en op die wijze dienstbaar te zijn aan het werken in Gods Koninkrijk.

Preekconsent

In 2009 ontvangen drie studenten na het afleggen van het erbij behorende proponentsexamen preekconsent: de brs. G.J. Post, D. Bos en D.J.Th. Hoogenboom.

Schooldag

De jaarlijkse Schooldag wordt op zaterdag 26 september gehouden en draagt als thema: 'Calvijn – wat heeft hij ons nog te zeggen?' In de morgenbijeenkomst wordt dit thema uitgewerkt onder de titel 'Calvijn en het gebed' door drs. A. Huijgen. In de middagbijeenkomst kan men kiezen tussen de deelonderwerpen 'Calvijn in de Nederlanden' (dr. W.A. den Boer), 'Calvijn en de overheid' (prof.dr. T.M. Hofman) en 'Calvijn en het kind' (mev. A.G. Kloosterman-van der Sluys). De gezamenlijke afsluiting vindt plaats in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente ter plaatse door prof.dr. G.C. den Hertog. De kinderen worden opgevangen in het gebouw van de Universiteit, waar evenals vorige jaren een apart programma voor hen is. Aan het morgenprogramma werkt dit keer het koor 'Soli Deo Gloria' uit Bunschoten mee.

Vrouwenactie

Op de Schooldag worden ook de resultaten van de jaarlijkse actie van het vrouwencomité bekend. Mevr. C.E. Baan-Rijksen mag twee cheques overhandigen aan de bibliothecaris, mevr. N. van der Mijden: één ter waarde van € 45.000, bestemd voor de bibliotheek, en één ter waarde van € 22.500 voor andere doeleinden, met de bibliotheek samenhangend. Dankzij deze bijdrage kan onder andere een readerprinter aangeschaft worden, zodat voortaan ook de documentatie die op microfiches aanwezig is op een gebruikersvriendelijke manier beschikbaar is.

TUA-Connect

De gratis uitgave van TUA-Connect, een blad dat sinds 2008 met regelmaat aan alle leden van de kerken wordt toegezonden, blijkt aan de verwachtingen te voldoen. Het gaat erom de leden van de kerken op de hoogte houden van wat er in Apeldoorn omgaat. Het curatorium juicht dat toe: de Theologische Universiteit is immers nog altijd de School van de kerken.

Opening van het academisch jaar

Op maandag 7 september wordt het academisch jaar 2009/2010 geopend. Prof. dr. G.C. den Hertog spreekt een rede uit over het onderwerp: 'Natuurlijke theologie' tussen onvermijdelijkheid en onmogelijkheid. Enige overwegingen in een drievoudig jubileumjaar'. Aansluitend opent de rector, prof. dr. H.J. Selderhuis, officieel het nieuwe cursusjaar. Na afloop daarvan wordt afscheid genomen van de heer P. Vree, tijdelijk financieel manager van de TUA.

Promoties

Op 20 augustus promoveert drs. N.K. Lee (Zuid-Korea) bij prof.dr. H.J. Selderhuis tot doctor in de theologie. Hij verdedigt daarvoor een proefschrift met de titel: 'Die Prädestinationslehre der Universität Heidelberg von 1583 -1622'.

Op 29 oktober promoveert drs. J. van Vliet (Canada), ook bij prof.dr. H.J. Selderhuis. Het onderwerp van zijn dissertatie is 'Children of God. The Imago Dei in John Calvin and his Context'.

Op 4 december promoveert drs. F. Harms, opnieuw bij prof. Selderhuis. Het onderwerp van zijn dissertatie was 'In God's Custody: The Church, a History of Divine Protection'.

Er ontstaat enig rumoer in de pers over de dissertatie van dr. W.A. den Boer: 'Duplex Amor Dei. Contextuele karakteristiek van de theologie van Jacobus Arminius (1559-1609). Gezien de publiek klinkende vragen acht het curatorium het nodig om in De Wekker van 22 mei een openlijke verklaring te plaatsen. Daarin verklaart het curatorium dat de dissertatie van dr. Den Boer een historische studie naar de theologie van Arminius betreft, waarin de onderzoeker pleit voor een beter zicht op Arminius' standpunten en een nuancering van bestaande beelden daarvan. Dat houdt echter niet in dat dr. Den Boer Arminius' standpunten zelf deelt of verdedigt.

Naar de mening van het curatorium wordt in het proefschrift van dr. Den Boer bij geen enkel punt uit de gereformeerde belijdenis enige twijfel gezaaid, en is zijn studie niet strijdig met de gereformeerde leer. Het curatorium hecht eraan op deze wijze de naam van dr. Den Boer als docent aan de TUA te vrijwaren van verdenking van ongereformeerde theologie.

Studiedag

Daarnaast besluit het college van hoogleraren om een studiedag voor predikanten te organiseren met de bedoeling de inhoud van het proefschrift van dr. Den Boer vanuit verschillende gezichtspunten te kunnen bespreken. Voor deze studiedag op 24 juni is brede belangstelling. De lezingen worden verzorgd door prof.dr. T.M. Hofman (Arminius in historische context), prof.dr. G.C. den Hertog (Arminius in theologiehistorische context) en prof.dr. A. Baars (tussen ja en nee). Dr. Den Boer plaatst bij deze lezingen enkele kanttekeningen. De thema's leiden tot boeiende en intensieve besprekingen. Aan het eind van deze dag kan geconstateerd worden dat veel misverstanden uit de weg zijn geruimd.

Samenwerking met 'Kampen-II' (TUK)

In het kader van de samenwerking met de Theologische Universiteit van de Geref. Kerken (vrijgemaakt) meldt het curatorium dat er toenemende zorgen zijn over de houdbaarheid van de vooropleiding in zijn huidige vorm. Het Ministerie heeft al enige tijd geleden kennisgenomen van het feit dat aan de gewone universiteiten al een aantal jaren geen eisen meer aan zich inschrijvende studenten worden gesteld als het gaat om het beheersen van de klassieke talen. Het Ministerie heeft zich daarbij aangesloten door te stellen dat deze eis dan ook niet meer gesteld mag worden op het moment dat de nieuwe wet op het hoger onderwijs van kracht zal worden. De TUA en de TUK pleiten vooralsnog bij het ministerie om de instromeis 'klassieke' talen te kunnen handhaven in de situatie dat zij overgaan van aangewezen instelling naar bekostigde instelling (i.c. op het moment dat de nieuwe wet in werking treedt).

Bij de TUK bestaat eind 2009 het voornemen om de klassieke talen in het reguliere curriculum van 6 jaar op te nemen. Die stap betekent voor de TUA de nodige aanpassingen, die ongetwijfeld gevolgen zullen hebben voor de gezamenlijke vooropleiding.

Apeldoornse studies en andere publicaties

In het kader van het Calvinjaar zien verschillende publicaties het licht van met name de

Apeldoornse (emeriti)hoogleraren kerkgeschiedenis. Zij zijn als auteur en als redactielid betrokken bij een aantal Calvinistudies. Ook het Reformatie-instituut laat in verband met Calvin regelmatig van zich horen. In de reeks 'Apeldoornse studies' verschijnt ter gelegenheid van het internationale Calvinjaar van de hand van dr. W. den Boer, 'Calvin en het Nederlandse Calvinisme'.

Kerk en Israël

Binnen het deputaatschap Kerk en Israël is een voortdurend punt van aandacht de bezinning op de relatie van Kerk en Israël. Daarnaast blijven de contacten met Joden en het Jodendom aandacht vragen, zowel in Nederland als via ds. C.J. Rodenburg in Israël. In 2009 vindt ook een gesprek plaats met vertegenwoordigers van het deputaatschap voor Israël vanuit de Gereformeerde Gemeenten. Het is een boeiende ontmoeting, waarin veel verwantschap wordt beleefd, maar ook een verschil in benadering zichtbaar wordt: het deputaatschap van de Gereformeerde Gemeenten zoekt meer ingangen via Messiasbelijdende Joden, terwijl het deputaatschap van onze kerken meer ingangen zoekt in de breedte van het Jodendom. In 2009 is het deputaatschap intensief bezig met het formuleren van een visie op hoofdlijnen. Deze is nu gereed en draagt de titel 'Voorgoed verbonden'. Het resultaat zal worden voorgelegd aan de generale synode. Samen met het CIS, de GZB en deputaten diaconaat participeren deputaten in een diaconaal project 'Yad Eli'. Het gaat daarbij vooral om voedselverstrekking via scholen in Israël aan arme Joodse en Palestijnse kinderen. In 2010 komt er een eind aan de werkzaamheid van 'onze' Israëlconsulent, ds. C.J. Rodenburg. De procedure voor het vinden van een opvolger is gestart.

Buitenlandse zending

In januari reizen de zendingsconsulent en de bureausecretaris zending, ds. A. Hilbers en ds. G. Drayer, samen met ds. en mevr. Kees en Trudy Buijs naar Sulawesi. Aan die reis wordt ook deelgenomen door mevr. dokter Eesje van Riessen en haar schoonzuster. Dokter Van Riessen (1921) bezoekt na haar repatriëring in 1983 gemiddeld om de vijf jaar het gebied waarin zij vanaf 1969 zo intensief heeft gewerkt: Mamasa. Het wordt een indrukwekkende reis, vooral ook omdat dokter Van Riessen zich realiseert waarschijnlijk voor de laatste maal in Mamasa te zijn. Daarom 'moet' zij ook een paar dagen naar Rante Pao, waar zij in de jaren vijftig werkte. Tijdens de terugreis vertelt zij welke bezigheden zij in Nederland nog op haar drukke programma heeft staan. Om stil van te worden. Op 2 oktober begint zij aan haar allerlaatste reis: naar het Vaderhuis. Met grote dankbaarheid aan de Here herdenken zendingsdeputaten haar werk.

In juni vernemen zendingsdeputaten vanuit KwaNdebele dat in de leeftijd van 58 jaar br. Petrus Maredi aan een hersenbloeding is overleden. Br. Maredi is evangelist en een van de steunpilaren van het kerkenwerk in KwaNdebele. Hij staat bekend als een trouw en pastoraal werker. Door de jaren heen regelt hij de kerkbouw in het gebied wat hem dikwijls in contact brengt met Nederlandse jongeren die tijdens een werkvakantie in Zuid-Afrika hun handen uit de mouwen staken.

Vanuit Botswana komt in november het bericht dat ds. Braam le Roux plotseling is overleden in de leeftijd van 58 jaar. Deze van oorsprong Zuid-Afrikaanse predikant kan worden beschouwd als de vader van het zendings- en ontwikkelingswerk onder de San-mensen in D'kar. Hij droeg indertijd zijn werk over aan de zendingswerkers die uit Nederland komen: de fam. J.C. Wessels en de fam. H. Visser. Ook al woonden hij en zijn vrouw Willemien niet meer in D'kar, hun betrokkenheid bij het werk en de mensen was er nog steeds.

In juni 2008 kan zr. Gea Wessels-Strockmeijer wegens ziekte al niet meer bij de afscheidsbijeenkomst zijn die zending heeft belegd voor (o.a.) de vertegenwoordigers van de kerk van Mussel in het deputaatschap. In het voorjaar van 2009 overlijdt zij, 52 jaar

Ds. Arjan Hilbers en Maja Visser in Mozambique

Fam. Wessels

oud. Een half jaar later overlijdt haar echtgenoot, br. Willem Wessels, bij wie een al een paar jaar eerder bestreden ziekte in alle hevigheid terugkeerde.

Zo worden zendingsdeputaten in het jaar 2009 telkens weer bepaald bij de eindigheid van het leven. Daar komt bij de schrik in november, als bekend wordt dat br. Hessel Visser in Botswana moet worden geopereerd wegens een ernstige ziekte. Er is dankbaarheid aan de Here dat de eerste berichten na zijn operatie goed zijn.

Door zendingsdeputaten wordt de zoektocht naar nieuw zendingswerk geïntensiveerd. Het besef leeft dat voorstellen aan de generale synode van 2010 eigenlijk al in 2009 geformuleerd moeten worden. Daaraan is hard gewerkt. Er worden oriënterende bezoeken gebracht aan mogelijke nieuwe gebieden.

In KwaNdebele krijgt de zelfstandigheid van het plaatselijke kerkelijke leven steeds meer gestalte. Dat wil zeggen: in de kerken die daarvoor 'sterk' genoeg zijn. Daarmee wordt bedoeld dat er een kerkenraad geïnstalleerd kan worden omdat er in een plaats genoeg mannen zijn die een kerkenraadstaak op zich kunnen nemen. Aan de twaalf kerken die nu zo gevormd zijn, zijn telkens zendingsposten verbonden die nog niet aan dat vereiste voor zelfstandigheid voldoen. De betrokkenheid van mannen bij het gemeentelijke leven blijft in KwaNdebele een groot probleem. In 2008 vertrekt ds. William Moukangwe naar het Zuid-Afrikaanse leger. In 2009 maken twee kerken plannen om een eigen predikant te beroepen, zodat er in 2010 mogelijk vier dienstdoende predikanten in KwaNdebele zijn. Ds. C.W. Buijs adviseert de kerken bij hun inspanningen om het kerkelijke leven op te bouwen. Zijn hoofdtaak is het leiding geven aan de Mukhanyo Bijbelschool. Zijn vrouw Trudy is samen met haar man de motor achter een diaconaal project: de bouw van een derde (!) tehuis voor gehandicapte kinderen, nu in het dorp Kwaggafontein. Vanuit de kerken wordt in de drie tehuizen geëvangeliiseerd.

De steun die zending nog altijd geeft aan de kerken in Venda wordt steeds meer gebruikt voor bijzondere (zendings)activiteiten. De offervaardigheid in de kerken voor de instandhouding van het gewone kerkelijke leven neemt toe. Het dragen van de kosten van het Iyani Bijbel- en Trainingsinstituut is nog een brug te ver. Daarin springt Nederland substantieel bij. Helaas is er in de kerken van Venda nog geen sprake van echte toenadering tot de blanke kerken in het kerkverband van de GKSA.

In Mozambique leeft de wetenschap dat ds. Guus Vos nog een jaar verbonden zal zijn aan het InForTeM-team, dat de zaken behartigt van de Bijbelschool EBOM en het onderwijsproject ETE. Er wordt gewerkt aan structuren die het mogelijk maken dat de plaatselijke pastores in de toekomst met steun vanuit Nederland zelfstandig verder kunnen. De fam. Vos hoopt in het voorjaar van 2011 te repatriëren.

Voor de fam. ds. J.C. Wessels in Botswana is 2010 het jaar van de terugkeer. Onvoorziene omstandigheden daargelaten hopen zij in mei na achttien jaar zendingsdienst weer in Nederland aan het werk te gaan. Zending ontvangt een plan om de diverse gereformeerde kerken in het gebied van Gantsi en D'kar als één kerkverband te ondersteunen. Twee onlangs afgestudeerde theologische kandidaten hopen in 2010 aan een van de kerken verbonden te worden. Ondanks de ziekte van br. Visser in het najaar werkt zijn vertaalteam door. In 2010 zal het Nieuwe Testament in het Naro officieel worden gepresenteerd.

Zending ondersteunt het zendingswerk van de Gereja Toraja Mamasa in Indonesië. Vooral in het Bunggu-gebied doen zich bijzondere kansen voor onder mensen die nog nooit van het evangelie hebben gehoord. In dorpen worden samen met de bevolking christelijke kleuterscholen gebouwd. Niet zelden biedt de opzet van een dergelijk project de aanzet om ook tot kerkbouw te komen. Naast zijn werk in Zuid-Afrika zet ds. C.W. Buijs zich ook op Sulawesi in. Hij is daar tweemaal per jaar twee maanden.

De financiële betrokkenheid van zending bij de stadzending in Brazilië wordt eind 2009 volgens afspraak beëindigd. Ds. João de Geus Los keert na een verblijf van twee jaar in

Apeldoorn met een goed getuigschrift van de TJA met zijn gezin terug naar Brazilië om predikant te worden van de gemeente in Castrolanda. Het gezin De Geus Los wordt door oud-zendingssecretaris Henk Last en zijn vrouw Riet in juli naar Schiphol gebracht. Op de terugweg van Schiphol wordt ds. Last getroffen door een longembolie. Een langdurig verblijf in het ziekenhuis en daarop volgende revalidatie blijken nodig. Hij maakt het inmiddels weer redelijk goed.

Dokter Van Riessen voor de laatste maal in Mamasa

Naast het gewone zendingswerk zijn zendingsdeputaten ook betrokken bij de tientallen missionaire diaconale werkers die onze kerken rijk zijn. In veel gemeenten weten jongeren zich geroepen als getuigen van Christus de wereld in te trekken. Gesteund door een thuisfrontcommissie worden zij door hun kerkenraad in samenwerking met een zendings- of hulpverleningsorganisatie uitgezonden, mede onder auspiciën van zendingsdeputaten. In het bijzonder in het voortraject kunnen deputaten van dienst zijn.

Evangelisatie

Deputaten evangelisatie geven aan dat steeds meer gemeenten intensief bezig zijn met de vragen over het uitdragen van het Evangelie in de eigen omgeving. Het onderdeel van het deputaatschap dat daar direct mee bezig is, merkt dat heel nadrukkelijk. Het werk van de drie consultants Bram Dingemans, Michael Mulder en Jeanette de Waard is van grote waarde hierbij. Het onderdeel van het deputaatschap dat zich bezig houdt met beninning en toerusting staat niet stil. Om de paar jaar wordt er weer een balans opgemaakt: welke ontwikkelingen zijn er in de samenleving gaande, waar staat de kerk en wat is de betekenis van Gods Woord voor deze samenleving. Ook in het afgelopen jaar heeft het deputaatschap zich daar intensief mee bezig gehouden.

Deputaten evangelisatie organiseren bovendien op 11 september samen met deputaten diaconaat een conferentie over fondswerving. De bedoeling ervan is om kerken die met het oog op een missionair en/of diaconaal project een projectplan hebben ingediend te helpen mogelijkheden te ontwikkelen om financieel zelfstandig te functioneren. Sprekers zijn o.a. Jan de Hoog, directeur Transmissie, Edward de Kam, directeur Youth for Christ, Michiel van Alphen, directeur Maatschappij Welstand.

Radio- en televisiediensten

In het kader van Zentijd voor Kerken kunnen op een twaalfal zondagen kerkdiensten via de radio vanuit onze kerken worden uitgezonden. Als eerste wordt op 7 januari uit de samenwerkingsgemeente NGK/CGK van Lelystad een dienst uitgezonden waarin ds. J. Trommel voorgaat. Het thema van de preek is: 'Wat is er overgebleven van Kerst?' (Luk. 2: 25-33). Op 8 februari kwam de uitzending uit Alblasserdam, waar ds. W.W. Nijdam preekt over Matt. 11: 2-6. Vervolgens is het op 8 maart de beurt voor drs. R. Bikker te Westzaan, die n.a.v. Mark. 4: 35-41 in een dienst met extra aandacht voor kinderen preekt over: 'Jezus als kapitein; nét ff anders'. Op 12 april zijn de luisteraars verbonden met de kerk van Rotterdam-Oost/Capelle a/d IJssel. Drs. F.W. van Rhee stelt naar aanleiding van het Paasevangelie de luisteraars de vraag: 'Waar zoek je?' Op 10 mei komt de radiokerkdienst uit Heerde. Ds. G. van de Groep bedient Gods Woord uit Filippenzen 4: 11b-13 met als thema: 'Het geheim van een tevreden leven'. Op 21 juni kan men een

preek uit Zaamslag beluisteren, waar ds. H.H. de Haan spreekt over Psalm 23: 1 'De HEERE is mijn herder'. Op 26 juli volgt een uitzending vanuit de kerk van Veenendaal-Priël, die wordt geleid door ds. D. van der Zwaag. Hij brengt Gods Woord uit Gen. 6: 19 met als thema: 'Waar ben ik veilig?' Op 20 september kunnen de luisteraars afstemmen op een dienst uit Apeldoorn-Oost, waar ds. J. Nutma preekt over "(N)iemand die om mij geeft" naar aanleiding van Psalm 142. De volgende dienst wordt op 18 okt. vanuit Drachten uitgezonden. Ds. J. Jonkman behandelt het aansprekende thema 'Omgaan met het kwaad' naar aanleiding van Matteus 5: 39-48 en 1 Korintiërs 4: 9-16. De laatste radiokerkdienst in de reeks van dit jaar wordt opgenomen en uitgezonden op 15 november met als locatie Rotterdam-Alexanderpolder. In deze dienst gaat drs. E.J. van der Linde voor met centraal Luk. 18: 9-14 "Hoogmoed komt voor de val".

Op de televisie worden twee diensten uitgezonden. De eerste wordt op 11 januari uitgezonden vanuit de samenwerkingsgemeente De Bron in Amsterdam-Nieuw-West. Ds. C.D. Affourtit spreekt over het thema: "...en nog de beste wensen!" (Numeri 6 en 1 Petrus 3). De tweede dienst is opgenomen in de multiculturele zendingsgemeente van Rotterdam-ICF. Voorganger is Theo Visser, die spreekt over Efeziërs 3: 6. In ons zuiderbuurland België wordt op 20 september een televisiedienst uitgezonden vanuit het Evangelisch Centrum in Antwerpen. Ds. K. Groeneveld spreekt over: 'Bij God moet je zijn...'

In omroep- en medialand volgen de ontwikkelingen elkaar in rap tempo op. Daar hebben onze kerken die in Zentijd voor Kerken participeren ook mee te maken. Om voor subsidie in aanmerking te komen dient men zich te bezinnen op de nieuwe door de overheid gestelde normen inzake efficiency op bestuurlijk niveau. Dat leidt tot de doorvoering van een bepaalde reorganisatie en er zullen nog meer structurele veranderingen volgen. Deputaten zijn dankbaar dat de in Zentijd voor Kerken participerende kerken ook voor de komende vijf jaar van het Commissariaat voor de Media weer zendtijd toebedeeld krijgen, al moet er wel iets worden ingeleverd ten gunste van andere levensbeschouwelijke genootschappen.

Nu de media radio en tv verweven raken met allerlei nieuwe contactmogelijkheden via internet (in vaktermen: crossmediale ontwikkelingen), zal er onderzoek worden gedaan naar de mogelijke wegen om speciaal jongeren te bereiken met het Evangelie.

Geestelijke verzorging van de militairen

Het werk van dit deputaatschap zet in met de aandacht voor onze dienstdoende legerpredikanten. Aan hen worden bezoeken gebracht en met hen wordt ook ter vergadering gesproken over het werk en de impact, die het werk op hun persoonlijke leven heeft. In 2009 zijn ook twee thuisfrontavonden gehouden voor families en vrienden van uitgezonden militairen. Eén avond vindt plaats in Amersfoort en één in Nunspeet. De avonden zijn samen met de deputaatschappen van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt), de Nederlands Gereformeerde Kerk en de Hersteld Hervormde Kerk georganiseerd. De avonden worden goed bezocht en uit de reacties van de aanwezigen blijkt, dat de avonden in een behoefte voorzien.

Samen met de deputaatschappen van eerder genoemde kerken wordt ook een conferentie in Elspeet met onze legerpredikanten gehouden. Daar is als eerste spreker de minister van defensie drs. E. van Middelkoop te gast. Als tweede spreker komt prof.dr. G.C. den Hertog aan het woord, die over het eigene van de geestelijke verzorging spreekt. Ook in 2009 worden diverse gesprekken gevoerd met predikanten, die in onze kerken dienstdoen als gemeentepredikant over de mogelijkheid om legerpredikant te worden. Ons deputaatschap acht het deel van zijn taak om die mogelijkheid van de Dienst van het Woord onder de aandacht van de dienaren te brengen. Daarnaast vragen de contacten met militairen en burgers, die in het buitenland werken en wonen aandacht. Zij ontvangen een kerstattentie als blijk van het feit, dat hun thuiskerken hen niet vergeten.

Geestelijke verzorging varenden

Op zaterdag 28 maart beleggen deputaten de jaarlijkse schipperscontactdag in De Krooswijkhof in Dordrecht. Het gaat hier om de functionaliteit van het pastoraat in de binnenvaart. Het wordt door de aanwezigen ervaren als een goede dag. Aan het werk onder varenden is ds. H. van der Ham verbonden. Ook enkele ouderlingen werken onder de varenden. Twee dagen per week worden zeevarenden aan de Moerdijk bezocht. In de haven is op die dagen een zeemanshuis open. Door de recessie is duidelijk meer diaconale en pastorale hulp nodig en komen meer mensen naar het zeemanshuis. Een aantal vrijwilligers bewijst goede diensten.

Aan ds. Van der Ham is gevraagd meditaties in diverse talen op een DVD te zetten. Twintigduizend dvd's zijn inmiddels vervaardigd, die aan zeevarenden worden uitgereikt. Deputaten zijn dankbaar voor deze mogelijkheid om Gods Woord door te geven.

Ds. H. van der Ham in gesprek met een zeevarende.

Zeevarenden in het zeemanshuis aan de Moerdijk.

Kerkjeugd en onderwijs

Deputaten kerkjeugd en onderwijs zijn dankbaar voor de goede relatie met de CGJO en het LCJ. Beide jeugdwerkorganisaties verrichten veel goed werk. De laatste jaren verbreedt het werk zich, waardoor ook de jongste kinderen en de categorie 'begin twintigers' in beeld komen. Deputaten trachten op deze wijze de kerken een stukje 'zorg op maat' te bieden.

Deputaten maken dankbaar melding van het werk van de Young Eagles kampen. In een vakantieweek biedt het programma naast ontspanning en sociale contacten voor de jongeren ook veel geestelijke toerusting. De contacten die deputaten hebben met de studentenwereld via IFES en CSFR blijven boeiend. Er is wel zorg of de kerken hun betrokkenheid bij deze categorie jongeren voldoende vorm geven.

Het deputaatschap heeft contacten met predikanten die naar art. 6 K.O. in het onderwijs werkzaam zijn: drs. G.J. Capellen en ds. J.H. van Dijk. Het is voor het deputaatschap een uitdaging om te zoeken naar de meest passende rol bij het beroepingswerk van deze categorie predikanten én naar wegen om te stimuleren dat de gaven van deze predikanten ook aangewend worden ten dienste van het geheel van onze kerken. Binnenkort hopen deputaten een website te presenteren via de landelijke site, zodat interessante informatie direct kan worden doorgegeven.

Eredienst

Het deputaatschap eredienst heeft in 2009 verder gewerkt aan de opdrachten van de synode. Te noemen is de uitgave van *Zuiver zingen*, een brochure waarin de door de synode vastgestelde criteria die gelden bij de selectie van liederen voor in de eredienst uitgewerkt zijn en van voorbeelden zijn voorzien. Begin juni ontvangen alle kerkenraden twee exemplaren van deze brochure. De tekst daarvan is ook geplaatst op de site van onze kerken. Naast deze uitgave bezinnen deputaten zich op het wezen van de eredienst en bereiden zij een studie daarover voor. Regelmatig ontvangen deputaten enquêteformulieren over de concept-avondmaalsformulieren. Na evaluatie zal een voorstel richting de synode van 2010 geformuleerd worden.

Diaconaat

Kerken helpen hun diaconale roeping in de samenleving uit te voeren – dat is de kern van de opdracht van deputaten diaconaat. Daarbij hebben deputaten vooral het oog op de diakenen en de diaconaal geïnteresseerden. Maar ook op ieder gemeentelid. Een levende gemeente van Christus is diaconaal bewust, net zoals die gemeente missionair bewust is. Zo helpen we elkaar als kerken en kerkleden.

Deze diaconale taken beperken zich niet tot Nederland. Ook daarbuiten worden contacten gelegd met broeders en zusters in het geloof. In die situatie gaat het niet alleen om helpen, maar ook om leren van hoe zij hun diaconale roeping verstaan. Het deputaatschap voert deze opdracht uit met behulp van werkgroepen, ondersteund vanuit het Dienstenbureau waarvan het Diaconaal Bureau deel uitmaakt.

Eén werkgroep richt zich op het diaconaat in de samenleving dichtbij. In 2009 wordt opnieuw veel aandacht besteed aan de ontwikkelingen rond de Wet op de Maatschappelijke Ondersteuning en de mogelijkheden voor diaconieën om een rol te spelen in de lokale WMO-raden. Eind 2009 wordt daarover een interkerkelijk congres gehouden waaraan de diaconaal consultant medewerking verleent.

Een tweede werkgroep houdt zich vooral bezig met het binnenkerkelijke diaconaat, het functioneren van diakenen en de classicale diaconale commissies. Zaken rond de classicale diaconale samenwerking hebben vooral de aandacht.

Drie werkgroepen houden zich bezig met het beoordelen, begeleiden en afbouwen van hulpverleningsprojecten in Afrika, het Midden-Oosten, Azië, Amerika, Oost-Europa, maar ook in Nederland. De criteria zijn op de website gepubliceerd.

Zr. Van Grootheest, br. Heystek en ds. K.T. de Jonge

Deputaten zijn blij en dankbaar dat heel veel gemeenten willen helpen om rampen en noodsituatie elders in de wereld te lenigen. In 2009 hebben onze kerken hiervoor veel geld beschikbaar gesteld.

Regelmatig verschijnen er nieuwsbrieven en worden in het blad Doorgeven artikelen gepubliceerd over het diaconaat dat onze kerken ondersteunen in het buitenland. Er verschijnen in totaal vijf themanummers van het diakenenblad Diacon: twee themanummers over het giftenbeleid (als uitwerking van de diakenendag 2008), een over 'Handicap in de kerk', een over 'Aandacht voor de mantelzorgers' en de Projectenlijst 2010. Alle nummers zijn nog los te verkrijgen op het Dienstenbureau.

Het jaar 2009 is het jaar van afscheid van de diaconaal consulent ds. Ad Heystek. Op de diakenendag neemt hij officieel afscheid van 'zijn' diakenen. Per 1 november treedt de nieuwe diaconaal consulent in dienst, ds. Trudy (G.N.A.) Eikelenboom. Vanaf die datum is het haar taak de diakenen toe te rusten en informatie te verstrekken over diverse diaconale zaken.

Ds. G. Drayer houdt zich vooral bezig met buitenlandse projecten en brengt in dat kader bezoeken aan verschillende projecten.

Op de hulpverleningszondag (1 februari) wordt door onze kerken aandacht gegeven aan hulpverlening wereldwijd onder het thema 'zegen: geven en leven'.

Traditiegetrouw vindt de landelijke diakenendag plaats, dit jaar op zaterdag 28 november. Ruim 120 diakenen nemen de moeite naar Veenendaal te komen om daar toegerust te worden. Het thema is 'De diaken als dirigent'. De diaken mag immers de gemeente leiden (en voorleven) en stimuleren diaconaal bewust gemeente te zijn in deze tijd.

Contact met de overheid

Ds. D. Quant, voorzitter van deputaten, mag zijn opwachting maken bij H.M. Koningin Beatrix en haar op de nieuwjaarsreceptie de goede wensen van onze kerken overbrengen. Samen met ds. J. Westerink is hij ook namens deputaten op 30 mei aanwezig in de

Grote Kerk van Dordrecht bij de nationale herdenkingsbijeenkomst ter gelegenheid van het Calvijnjaar.

Eenheid gereformeerde belijders in Nederland

Deputaten houden zich in 2009 vooral bezig met het voortzetten van de gesprekken met de verschillende gesprekspartners. Daarnaast geven deputaten aan verschillende plaatselijke gemeenten adviezen met het oog op plaatselijke samenwerking.

Samen met Deputaten Eenheid van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) is vooral nagedacht over het inhoud geven aan een voluit plaatselijk faciliteren en stimuleren van de samenwerking. In de gesprekken met de Hersteld Hervormde Kerk is aandacht voor de vraag of en hoe er mogelijkheden zijn tot kanselruil tussen plaatselijke Christelijke Gereformeerde Kerken en Hersteld Hervormde gemeenten.

In de gesprekken met de Nederlands Gereformeerde Kerken komen preken uit beide kerkgenootschappen aan de orde met als doel om te onderzoeken of er in de prediking ook overeenstemming is op het punt van de toe-eigening van het heil.

Er zijn diverse gesprekken met het Hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond in de Protestantse kerk Nederland. In de gesprekken is veel aandacht voor de vraag hoe het komt dat op diverse terreinen intensief wordt samengewerkt, maar dat de plaatselijke samenwerking tussen gemeenten eigenlijk niet of nauwelijks van de grond komt. Er zijn ook in 2009 weer enkele ontmoetingen geweest met de Gereformeerde Gemeenten die van belang zijn voor het onderhouden van contact met elkaar. Tijdens een tweetal ontmoetingen is ook over elkaars prediking gesproken.

COGG

Op 2 april belegt het COGG, waarin deputaten zijn vertegenwoordigd, zijn jaarlijkse conferentie, met als thema: De katholiciteit van de kerk. Sprekers zijn prof.dr. H. van de Belt, prof.dr. B. Kamphuis en drs. M.J. Kater.

DOE-overleg

Tenslotte: deputaten krijgen regelmatig praktische vragen uit samenwerkingsgemeenten. Sommige van deze vragen kunnen direct beantwoord worden en andere vragen worden meegenomen naar Deputaten Overleg Eenheid (DOE) en worden daar in gezamenlijkheid besproken. De DOE-groep is een werkgroep van deputaatschappen eenheid van de Christelijke Gereformeerde -, Gereformeerde (vrijgemaakte) - en Nederlands Gereformeerde Kerken. Hun taak is het vooral om te overleggen, te adviseren en te helpen regelgeving te ontwikkelen met het oog op de diverse vormen van plaatselijke eenheid om op deze wijze zowel plaatselijke samenwerking te versterken, als ook de relatie met de betrokken kerkverbanden en het proces van landelijke eenwording.

Buitenlandse kerken

In 2009 gaat ds. D van der Zwaag op bezoek bij de BER, een kerk in Roemenië. Verder bezoeken ds. J.G. Schenau en drs. L.A. den Butter namens onze kerken de ICRC conferentie in Nieuw Zeeland van 15-22 oktober. Ds. B. de Graaf opent deze conferentie, omdat hij de vorige keer voorzitter was. Voor het begin van deze conferentie brengen zij nog een bezoek aan de kerk in Australië, de CRCA.

Diverse kerken melden dat een predikant uit het buitenland op een zondag in de dienst is voorgedaan of zij melden dat vooraf. Tal van vaak kleine kerken benaderen deputaten met het verzoek om een relatie met hen aan te gaan, maar omdat deputaten daartoe niet de mogelijkheden hebben, wijzen deze dat vrijwel altijd af.

Financiële zaken

Deputaten voldoen als gevolg van de nieuwe Handelsregisterwet aan de wettelijke ver-

plichting om ons kerkverband in te schrijven. Dit gebeurt onder het adres van Landelijk Kerkelijk Bureau te Veenendaal bij de kamer van Koophandel voor Centraal Gelderland onder nummer 09197249.

Landelijk Kerkelijk Bureau

Dienstenbureau

Op 1 juli vertrekt br. Jitze van der Vinne als directeur van het Dienstenbureau in Veenendaal. Hij heeft vanaf december 1999 leiding gegeven aan het bureau.

Het Dienstenbureau als zodanig valt onder de verantwoordelijkheid van deputaten landelijk kerkelijk bureau, die de directeur benoemen. Binnen het Dienstenbureau functioneren de werkers van deputaten zending, evangelisatie en diaconaat naast medewerkers in algemene dienst.

In de loop van de jaren ziet br. Van der Vinne het Dienstenbureau groeien in zijn functioneren als een goed gefaciliteerd centraal adres van en voor de kerken. Hij kan zich vooral in de laatste periode daarom steeds meer beperken tot het besturen op hoofdlijnen. Zijn hartelijke betrokkenheid zal lang in de herinnering blijven.

Zijn opvolger, br. Jos van den Berg uit Veenendaal, treedt op 1 juni in dienst. Zijn taak is het om leiding te geven aan het Dienstenbureau en daarnaast ondersteuning te bieden aan het college van bestuur van de Theologische Universiteit in Apeldoorn.

Samenwerking TUA

Tussen het college van bestuur van de Theologische Universiteit Apeldoorn en deputaten Landelijk Kerkelijk Bureau is in 2009 een overeenkomst gesloten tot dienstverlening op het gebied van salarisadministratie, personeelsadministratie, financiële administratie en aanvullende administratieve diensten door het Dienstenbureau. Binnen deze regeling heeft de manager van het Dienstenbureau een adviserende en begeleidende rol.

Afscheid br. Jitze van der Vinne

Jos van den Berg, de nieuwe manager

De Wekker

De redactie van De Wekker laat op 26 juni in het kader van het Calvinjaar een themanummer over Calvin verschijnen.

De meeste aandacht van redactie gaat uit naar de geplande vernieuwing van De Wekker per 1 januari 2010. Dat betekent dat de Wekker in plaats van wekelijks dan eenmaal in de twee weken zal verschijnen. De redactie meldt dat het ledenbestand nog redelijk stabiel blijft.

Kerkorde en kerkrecht

Het deputaatschap wordt in 2009 herhaaldelijk om advies verzocht. Enerzijds door 'groei-gemeenten' bij het zoeken naar een nieuwe gemeentestructuur, anderzijds ook door gemeenten bij problemen of bij opheffing van de gemeente.

Veel aandacht vraagt de opdracht van de laatste synode om de positie te bezien van kerkelijk werkers met een HBO-opleiding, die als bijstand in pastoraat en catechese aan het werk zijn. Inzake de kwestie Zeewolde ligt de vraag op tafel naar de rechtspositie van de predikant. Heeft hij een arbeidsovereenkomst met de kerkenraad of niet? De praktijk laat zien dat duidelijkheid gewenst is. De ervaring leert dat in een geval van interne kerkelijke conflicten de burgerlijke rechter kan toetsen of het kerkelijk recht zorgvuldig gehanteerd is. Daarom moet één en ander helder omschreven zijn in de kerkorde c.q. beroepsbrief. Deputaten zullen de komende generale synode dienen met voorstellen.

Pastoraat in de gezondheidszorg

Deputaten organiseren op 21 januari een bezinningsavond in Veenendaal. Het thema is 'alcoholverslaving' en spreker is de heer A.S. Hekman van de Stichting Voorkom.

Deputaten organiseren op 7 maart in Bunschoten een landelijke toerustingdag voor werkers in gezondheidszorg en pastoraat. Het thema is: "Keuzes in de zorg...zorg om keuzes?" Ds. P.W. Hulshof spreekt over de Bijbelse uitgangspunten. Mw. Esmé Wiegman (Kamerlid voor de ChristenUnie) spreekt over dilemma's in de politiek. Prof.dr.ir. H. Jochemsen heeft het over 'Dilemma's aan het begin'. De voorzitter van deputaten, drs. F. Visscher, spreekt over 'Dilemma's aan het eind'.

Deputaten zijn vertegenwoordigd in het CIO-G (Contact inzake overheidszaken, betreffende de geestelijke zorg in de gezondheidszorg). Daardoor kunnen ontwikkelingen inzake de plaats van de kerk in de geestelijke zorg goed worden gevolgd.

De dovenpastor ds. A. Dingemans verricht opnieuw veel werk, ook in samenwerking met het Interkerkelijke Dovenpastoraat. In de zuidelijke provincies komt een nieuwe dovenpredikant vanuit de PKN, ds. J.F. Kievit.

Deputaten zijn verder vertegenwoordigd in de Werkgroep Recreatie Lichamelijk Gehandicapten. Ook in 2009 worden door deze werkgroep verschillende reizen georganiseerd waarvoor grote belangstelling bestaat en waar vele vrijwilligers nauw bij betrokken zijn.

BONDEN

Mannenverenigingen

Het bestuur van de Bond organiseert op 21 maart samen met de commissie themadagen van de Herv. Geref. Mannenbond in Veenendaal een themadag met als thema 'Het lijden in deze tijd in Bijbellicht en in het persoonlijk leven' met als sprekers ds. J.C. de Groot en prof.dr. A. Baars. Ook in 't Harde wordt een themadag gehouden met als thema 'Christen-zijn in deze tijd', met o.a. ds. P.D.J. Buijs. Op de Bondsdag in Nunspeet op 7 november spreekt ds. J. Westerink over 'De aanneming tot kinderen'.

Met enige zorg constateert het bestuur van de bond dat in verschillende gemeentes de mannenvereniging wordt geconfronteerd met een langzaam teruglopend ledental. Het

blijkt een punt van aandacht, zeker ook omdat vanouds de mannenvereniging vooral een kweekplaats voor ambtsdragers was, hoewel dat nooit bewust het doel van een mannenvereniging en de mannenbond geweest is.

Vrouwenverenigingen

De vrouwenverenigingen kunnen elkaar ontmoeten op de 61^e Bondsdag in Schiphol-Rijk, die op 1 mei wordt gehouden. Het thema luidt: 'Zeg mij wie uw vrienden zijn... Bijbelse vriendschap in de wereld van nu'. Het wordt ingeleid door drs. W. Steenbergen, drs. A. Huijgen en evangelist Jurjen ten Brinke.

CGJO

De Christelijke Gereformeerde Jongerenorganisatie heeft 2009 gebruikt om veel te investeren in contacten met jeugdleiders, jeugdouderlingen en kinderwerkers.

Steeds meer gemeenten verzoeken om training. Het CGJO biedt daarvoor trajecten, waarbij in verschillende sessies dieper op het onderwerp wordt ingegaan. Vooral de cursus over Jeugdpastoraat trekt veel belangstelling vanwege de zorg rondom het kinder- en jongerenpastoraat

Verder vindt in 2009 de jaarlijkse volleybaldag plaats. Voor de derde keer wordt de landelijke dag voor de vrijwilligers gehouden, die veel hand- en spandiensten voor de CGJO verrichten.

In 2009 wordt de starttraining verder aangepast tot een starttraining extra, waarin samen met gemeenten gekeken wordt naar het totale jeugdwerk.

Bestuur en staf van de CGJO onderhouden goede contacten met collega's van andere jeugdwerkorganisaties. We denken hierbij aan het LCJ, de HGJB, Stichting Vertel het Maar, Kinderwerk Timotheüs, GBouw en de Evangelische Alliantie.

LCJ

Per 1 februari begint een nieuwe bureau manager, Kees van Vianen uit Nieuwpoort. Hij gaat als zodanig leiding geven aan de werkorganisatie van het LCJ: de twee andere jeugdwerkadvisers, een parttime administratieve kracht en vrijwilligers. Op 1 juni treedt Gert-Jan Buth als stafmedewerker in dienst en een maand later wordt Geertje Fokkema van Drongelen benoemd als jeugdwerkadviser.

Het LCJ is per 1 februari een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met de Hervormde Jongeren Organisatie: ze ontwikkelen nu o.a. samen materiaal voor het jeugdwerk en organiseren gezamenlijke conferenties en bijeenkomsten.

In 2009 verschijnt ook de uitgave van het LCJ 'Om het hart van jongeren' onder redactie van Marion Verduijn en Marieke de Vries. Het is een publicatie van een groot onderzoek onder catechisanten. De uitslag ervan wordt gepresenteerd tijdens een symposium ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het LCJ op 10 december. Prof.dr. A. Baars reageert op de resultaten van de enquête onder jongeren en de Appendix van het boek bevat een tweetal artikelen. Dr. C.S.L. Janse schrijft 'Op de grens van kerk en wereld' en drs. W.H. Dekker 'Discipline is wenselijk'. Het boek bevat aanbevelingen voor ouders, predikanten en kerkenraden, verenigingsleiders en andere betrokkenen bij het jeugdwerk.

In februari en maart worden Bijbelstudieconferenties (BSC) +16 gehouden, met als thema 'De Psalmen voor jou'. In november is het thema van de conferentie voor jongeren +23 samen met de HHJO 'Ondoorgrondelijke rijkdom – Paulus' brief aan de Efeziërs'.

Voor de -16 is het thema van het Jeugdappell in Schiphol-Rijk (18 april) 'Vriendschap'; voor +16 (31 oktober) 'Wat geloof ik?' Daar wordt ook de actie 'China voor Christus' afgesloten met een opbrengst van ruim 100.000 euro.

In Harderwijk wordt een Kruispuntconferentie gehouden over het thema 'Ja! Wat zeg je ermee?' over belijdenis doen en tweemaal volgt samen met de HHJO een conferentie over 'huwelijk en gezinsvorming'.

Samen met Driestar Educatief en andere jeugdbonden (JBGG, HHJO en HGJB) wordt een studiedag gehouden, met als thema 'Komt het over – Leren in de gemeente'. In voor- en najaar zijn leidinggevend en ambtsdragers welkom op de kadervormingavonden over de thema's 'Hoe lees je de Bijbel' en 'Jeugdwerk in een notendop'.

Zangverenigingen

De Bond van Christelijke Gereformeerde Zangverenigingen in Nederland houdt op 3 oktober zijn 57^e Bondsdag in Damwoude.

Gemengde koren zoals het Sionskoor te Damwoude, Immanuël te Drogeham, Lovende Stemmen te Midwolda en Cantate Domino te Ten Boer verlenen hun medewerking. Ook het kinderkoor Sions Jeugdkoor uit Damwoude doet mee.

Als speciale gast is 's middags aanwezig de alt/mezzosopraan mw. Annemieke van der Ploeg uit Groningen. Zij zingt prachtige stukken van C. Huygens, Vivaldi, Mendelssohn-Bartholdy en Schubert.

Gezamenlijk wordt Psalm 122 van Wim van Dijkhuizen ingestudeerd en uitgevoerd.

Het is een mooie dag met een redelijke belangstelling.

Te Deum Laudamus uit Heemse-Hardenberg viert het 45-jarig jubileum, Jubilate te Dordrecht bestaat 40 jaar en De Roepstem te Zwolle 50 jaar. Het bestuur meldt ook, dat een aantal koren is opgeheven vanwege de vergrijzing.

Bondsdag in Damwoude

ALGEMENE VERENIGINGEN

Predikanten

Op 2 en 3 juni vindt de jaarlijkse predikantenconferentie in Dalfsen plaats. Het is de 89^e conferentie. Het thema voor dit jaar luidt: Verandert de genade? Bewust is de dubbelheid in de titel gekozen: verandert de genade hen die er deel aan hebben? En verandert de genade zoals deze in de preken binnen onze kerken verkondigd wordt? Er zijn drie sprekers: dr. G.J. Buijs, prof.dr. W. Verboom en ds. J. Westerink. De opkomst vertoont opnieuw een opgaande lijn ten opzichte van voorgaande jaren en de sfeer is goed. Verschillende predikanten geven aan dat ze dankbaar zijn voor de wezenlijke zaken die op deze conferentie aan de orde komen. De lezing van ds. J. Westerink is later gepubliceerd in een artikelenserie in het Kerkblad van het Noorden en dr. Buijs is ook bezig zijn lezing voor publicatie gereed te maken.

Bloemschikken

Het bestuur van de predikantsvrouwenvereniging

Predikantsvrouwen

De Predikantsvrouwenvereniging houdt haar jaarlijkse contactdag op 24 september te Nijkerk. Het thema is 'Armoede' en drs. Ad Heystek leidt dit onderwerp voor hen in. Hij belicht het begrip van verschillende kanten en maakt duidelijk, dat de huidige politieke beslissingen met betrekking tot zorg en hulp een grote uitdaging voor de kerken zijn. Mevr. Mieneke de Groot is deze dag voor het eerst in functie als presidente. Contact met elkaar blijkt altijd erg belangrijk voor deze dag, maar er wordt ook een huishoudelijke vergadering gehouden, waarin mevr. Karin Visser als nieuwe secretaresse wordt gekozen. Daarna voert mevr. Marry van de Kamp het woord over het liturgisch bloemschikken en na een korte theoretische en historische inleiding creëert zij al vertellend een kleurrijke schikking. Het is een lust om daar naar te kijken en naar haar te luisteren. De dag wordt traditiegetrouw besloten met een heerlijk buffet.

RCGS

De Vereniging van Regionale Christelijke Gereformeerde Studiekringen belegt een conferentie op 21 maart in Veenendaal. Daar spreekt drs. C.J. van den Boogert over 'Joodse en Bijbelse visie op tolerantie' en dr. P. Blokhuis spreekt over het thema 'Tolerantie, wat zegt dat?'

Stichting Steun Gereformeerde Kerken in Frankrijk

Op 8 oktober vindt in Anduze een grote bijeenkomst plaats van het kerkgenootschap waarmee de stichting contact onderhoudt. Honderden leden van plaatselijke kerken uit heel Frankrijk zijn bij elkaar voor bemoediging en onderling contact. Op deze bijeenkomst wordt de nieuwe naam van deze kerken die eerst Eglises Réformées Evangéliques Indépendantes hebben geheten, gepresenteerd. Het wordt nu 'Union Nationale des Eglises Protestantes Réformées Evangéliques de France'. Behalve een nieuwe naam wordt ook een nieuw missionstatement van deze kerken gepresenteerd. De SSGKF was op deze 'rencontre nationale' vertegenwoordigd door ds. Martin Strengholt.

Naast het onderhouden van contacten met deze kerken in Frankrijk, bestaat de hoofdtak van de stichting uit de financiële ondersteuning van een tiental projecten per jaar, die worden aangedragen door het moderamen van de Franse kerken. In 2009 wordt in Nederland geld ingezameld voor een totaal bedrag van € 15.000. Deze projecten omvatten: evangelisatieprojecten in St. Giron, Montpellier, Nîmes (Alpha-cursus), Massy en St. Quentin-en-Yvelines; internetsites van diverse plaatselijke kerken; vakantiecampen voor kinderen uit de regio Parijs; een landelijke toeruster voor o.a. evangelisatie; ondersteuning van jongerenreizen vanuit Nederland.

Wat het laatste project betreft: de stichting werkt in 2009 mee aan een tweetal reizen naar het zuiden van Frankrijk:

- een reis in de meivakantie, waarbij Nederlandse jongeren in het kerkelijk vakantiecentrum Béthanie allerlei opknappwerkzaamheden verrichten;
- een reis in de zomervakantie, waarbij de ontmoeting tussen Nederlandse en Franse jongeren centraal staat, en zij samen een evangelisatieproject ondernemen. Deze laatste reis vindt plaats in samenwerking met DJW en de HJGB.

Levensbron

De stichting Uit de Levensbron geeft vier keer per jaar tien preken van predikanten uit van ons kerkverband. Met de bedoeling om in geval van leesdiensten te kunnen voldoen aan het gestelde in de kerkorde, maar ook met de bedoeling om als studiemateriaal voor gemeenteleden te dienen.

WERKGROEPEN EN KRINGEN

Predikantenstudiekring 'Calvijn'

De Calvijkring vergadert in 2009 drie keer. Op 20 januari spreekt ds. A.K. Wallet over 'De leer van de heiliging bij Calvijn, met een toespitsing naar de opvattingen van Heart Cry, etc.' Op 9 juni spreekt dhr. H. van der Knijff over 'Zorg bieden in en door de gemeente, hoe?' Op 13 oktober spreekt ds. J.W. Schoonderwoerd over 'Kerkelijke eenheid nu, tegen de achtergrond van de principes van de Afscheiding'.

Dienstverlening jongeren wereldwijd

In 2009 gaan vijf groepen op pad, naar Frankrijk (twee groepen), Brazilië (een groep), en Venda (twee groepen).

Frankrijk 1

In het voorjaar gaat een groep van negen personen naar Béthanie (Zuid-Frankrijk). Ze zijn daar ruim een week bezig met schilderen en in de tuin werken. Het is duidelijk merkbaar dat de aanwezigheid van de groep de Fransen erg goed doet. De vriendschapsbanden zijn sterker geworden. Men wil graag volgend jaar weer een groep ontvangen. De reis wordt in samenwerking met SSGKF georganiseerd.

Frankrijk 2

In de zomer werken tien Nederlandse en negen Franse jongeren (waarvan een aantal niet uit de kerk) samen met een gemengde staf van 4 Nederlanders en 4 Fransen aan een evangelisatieproject in de vorm van een gospelconcert. Uiteindelijk worden twee concerten gegeven. Een eerste concert in Anduze met een verrassend aantal bezoekers van 300 mensen. Het tweede concert trekt 150 bezoekers. Het zijn heel bijzondere bijeenkomsten. De jongeren hebben nog steeds contacten met elkaar. Voor de Fransen is het ook erg bemoedigend. De reis wordt in samenwerking met de HGJB georganiseerd.

Brazilië

Deze bestemming trekt een groep van dertien mensen uit de gemeente Nieuw-Vennep. Zij klaren zoveel mogelijk onderhoudsklussen bij onder andere Crèche Betel en Escolar. Helaas moeten deze scholen halverwege de periode worden gesloten in verband met de Mexicaanse griep.

Venda Mutale (Mukumbani)

Vanuit de gemeente Leeuwarden gaat een groep jongelui naar deze bestemming. Hoewel het er even op lijkt dat in verband met een probleem inzake de vergunning niet gebouwd kon worden, kan de groep veel goed werk doen.

Brazilië, groepsfoto

Klussen in Frankrijk

Venda, groepsfoto

Frankrijk, concert Anduze

Venda Fundudzi (Tshiendeulu)

Een gevarieerde groep van 7 personen uit verschillende gemeentes bezoekt deze bestemming. Ook deze groep werkt mee aan de bouw van een nieuwe kerk.

Stichting ter behartiging van sociale belangen van Christelijke Gereformeerde predikanten e.a. in Nederland

De eerste taak van deze stichting is om via een collectief contract met Pro Life een goede zorgverzekering te bieden aan onze predikanten en andere kerkelijk werkers. Ook Nederlands Gereformeerde predikanten e.a. kunnen hieraan deelnemen.

Daarnaast is op 17 september in nauwe samenwerking met Eleos in Ermelo een studiedag preventie burnout voor predikanten en hun echtgenotes georganiseerd onder de titel 'Grenzen aan het ambt'. Op de dag wordt in openhartige sfeer gesproken over de factoren die een burnout bij predikanten kunnen veroorzaken of bevorderen. Na een algemene inleiding van de heer P. Voorwinden (Eleos) kunnen de deelnemers workshops bezoeken over onderwerpen als 'Predikantsvrouw zijn', 'Hoe staat het bij u?', 'Omgaan met conflicten' en 'Anders leren denken'. Verder vindt een interview plaats met een predikantsechtpaar, waarvan de predikant enige jaren geleden een forse burnout heeft gehad. De dag wordt door de 35 deelnemers bijzonder goed gewaardeerd.

Studie- en bezinningsgroep

De bezinningskring binnen de classis Leeuwarden belegt in 2009 een drietal bijeenkomsten in de Sionskerk te Damwoude. Op zaterdag 21 februari is het thema: 'Wie is God?' Ds. A.A. Egas staat stil bij 'De liefde van God' en ds. P. den Ouden behandelt het onderwerp: 'De toorn van God'. Op 3 april volgt een bezinningsavond met ds. M.A. Kempeneers over het onderwerp: 'Wat zegt de Bijbel over de jonggestorven kinderen?' Op 2 oktober is ds. J.H. van Dijk de inleider met het onderwerp: 'De vergeving der zonden.'

COMITES EN COMMISSIES**Landelijk comité ter voorbereiding van ouderlingen- en diaken conferenties**

Het comité organiseert op 4 april in Nijkerk de landelijke ambtsdragerconferentie. Daar spreekt prof.dr. T.M. Hofman over 'De verhouding tussen Woord en Heilige Geest.' Er zijn ongeveer 50 belangstellenden aanwezig. Het betreft een goede onderlinge ontmoeting. Voor het comité reden om de aanwezigen op te roepen ook anderen mee te nemen naar een volgende conferentie.

Commissie vormingswerk

De commissie verheugt zich over de grote opkomst van deelnemers voor de landelijke vormingscursus. Op de locaties Apeldoorn, Drachten en Sliedrecht worden deze cursussen op negen zaterdagen gehouden. In Goes gaat het om zes zaterdagen. Prof.dr. T.M. Hofman, behandelt het thema 'De theologie van Paulus'. Ds. H.H. Klomp heeft het over 'Vragen rond identiteit en seksualiteit'. Prof.dr. J.W. Maris bespreekt het thema: 'Onze oecumenische belijdenisgeschriften'. Ds. D. Quant spreekt over 'Pastoraat en zijn uitoefening'. Drs. J.C.L. Starreveld duikt in de geschiedenis met 'Christelijk Gereformeerd vanaf de Afscheiding'. Ds. J. Westerink bespreekt 'Het boek Daniel'.

Samenwerkings-Overleg (SWO)

Het Samenwerkingsoverleg van Christelijke Gereformeerde Kerken, Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) en Nederlands Gereformeerde Kerken besluit op zaterdag 12 februari in Nieuwegein om voorlopig een slapend bestaan te leiden, omdat het DOE-overleg steeds meer gestalte krijgt.

JUBILEA VAN PREDIKANTEN

In 2009 mogen verschillende predikanten een ambtsjubileum vieren. Dat is in meer dan één opzicht een gelukwens waard. Al in eerdere overzichten is uitgebreid stilgestaan bij het werk van hen die al 50 of zelfs 55 jaar predikant zijn. We noemen hun namen met ere. Drie predikanten mogen gedenken dat ze 55 jaar predikant zijn: W. van Heest, J.H. Carlier en Th. Rutters. Het 50-jarig ambtsjubileum mogen vier predikanten gedenken: H.P. Brandsma, J. de Jong, M. Rebel en P. van Zonneveld. Vijf predikanten mogen hun 40-jarig ambtsjubileum gedenken: R. van Beek, H. de Graaf, H. Last, B. de Romph en B. Witzier. Drie predikanten vieren hun 25-jarig ambtsjubileum: H. de Bruijne, A.G. Boogaard M. Dijkstra en G.P.M. van der Linden.

De eerste jubilaris die we mogen noemen is **ds. R. (Rijk) van Beek**. Op 12 november mag hij gedenken dat hij 40 jaar in het ambt van dienaar van het Woord staat. Ds. Van Beek is op 14 augustus 1939 in Ede geboren. In zijn jeugd volgt hij eerst de ULO. en vervolgens de Middelbare Landbouwschool in Putten en de Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische School te Arnhem. Hij hoeft slechts een jaar in militaire dienst, omdat hij in 1961 aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn toegelaten wordt. Vanwege de vooropleiding die er nog bij komt, wordt hij in 1969 beroepbaar gesteld.

Zijn weg leidt naar IJmuiden. Op 12 november 1969 wordt hij daar bevestigd door zijn zwager ds. P. Roos. IJmuiden kent dan ook een preekplaats in Beverwijk, waar elke zondag twee erediensten gehouden worden. Het komt dan ook nogal eens voor, dat hij vier diensten moet leiden. Dat doet hij met liefde, maar het is wel zwaar. Het is in die tijd dat hij ook nog een jaar godsdienstonderrwijs geeft op een school voor de binnenscheepvaart in Amsterdam. Na zes jaar beroept de kerk van Baarn hem, waar hij op 27 november 1975 bevestigd wordt. Na de drukke tijd in IJmuiden en Beverwijk ervaart hij dit als een verademing. Vervolgens mag hij in Veenendaal de Pniëlkerk dienen, waar hij van 25 juni 1981 tot 15 januari 1998 aan verbonden is. Het is deze gemeente die heel wat in hem losmaakt, omdat veel familie van oudsher deel uitmaakte van deze gemeente en omdat hijzelf als jongen ds. R. Kok nog heeft horen preken, wat diepe indruk op hem maakt. Hier is hij ook nauw betrokken bij het pastorale werk onder de verstandelijk gehandicapten, niet alleen in Veenendaal, maar in heel de regio. Bijna al de jaren die hij in Veenendaal staat, is hij actief in de interkerkelijke commissie die dit werk begeleidt en mag hij in vele aangepaste kerkdiensten voorgaan.

De vierde en laatste gemeente die hij mag dienen is Eemdijk. Hij werkt daar vanaf januari 1998 tot aan zijn emeritaat op 1 december 2005. Tot aan zijn 70^e jaar blijft hij daar nog bijstand in het pastoraat verlenen. Het zijn goede jaren in dat landelijke dorpje aan de Eem. In deze periode wordt ook het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen. Naast commissiewerk voor de classis Amersfoort en de particuliere synode van het Oosten, is hij een aantal jaren voorzitter van de Mannenbond. Vele jaren is hij actief bij deputaten emeritikas, bij jeugddeputaten en als deputaat naar art. 49 K.O. Verschillende keren is hij afgevaardigd naar de particuliere synode en de generale synode. Terugkijkend op de jaren die achter hem liggen kan hij alleen maar dankbaar zijn. 'Op verschillende posten mocht ik de Heere dienen in het midden van onze kerken, die mij lief zijn. In prediking, pastoraat en catechese mocht ik heen wijzen naar Hem, Die de weg tot de Vader is.' Hij ervaart het als een voorrecht dat hij 's zondags Zijn Woord nog mag verkondigen. Want Gods Woord alleen geeft houvast en uitzicht.

Op 22 oktober is het 40 jaar geleden dat **ds. H. (Hugo) de Graaf** door zijn vader bevestigd wordt tot predikant in de Christelijke Gereformeerde Kerken. De tekst bij de bevestiging is Jozua 1: 9 en de intrede tekst is Handelingen 4:29: '...geef Uw dienstknechten met alle vrijmoedigheid Uw Woord te spreken...'

Ds. De Graaf is geboren op 5 oktober 1942 in de pastorie van Zutphen. Zijn jeugd brengt hij door in Dedemsvaart, 's Gravenmoer en Broeksterwoude, waarna de studie volgt aan de Theologische Hogeschool te Apeldoorn. Uit diverse beroepen wordt in 1969 dat van Maarssen aangenomen, een gemeente die 7 jaar vacant is.

Vlak voor de bevestiging trouwt hij met Adri Meijwaard. Uit hun huwelijk worden 5 kinderen geboren. In de Maarssense periode wordt een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen. Het mag een goede tijd zijn, van samenbinding en gemeentepbouw, met daarbij diverse consuleringschappen in de classis Utrecht. Begin 1976 leidt de weg naar 's-Gravenzande om bijna tien jaar in het Westland te werken. Met onderbreking van een jaar als legerpredikant in Oirschot. Daarna volgen goede jaren tussen de

Friezen: bijna 6½ jaar mag hij de gemeente van Drogendam dienen.

Vanaf mei 1992 mag hij bijna 11 jaar aan het werk in Hardervijk, een gemeente waaraan dan twee predikanten verbonden zijn. Onvergetelijk is het voor hem om in september 1995 de ambtsdragers van de twee wijken in Zeewolde opnieuw te bevestigen in hun ambt met Zacharia 4 : 6: de dochtergemeente Zeewolde is nu zelfstandig.

In januari 2003 gaat de weg naar West-Friesland, Opperdoos, een christelijke oase in een veelal onkerkelijke woestijn, naar hechte banden ontstaan.

Zegenrijk acht hij het om verschillende jaren in diverse deputaatschappen bezig te zijn, zoals radio- en televisiediensten, kerkjeugd en onderwijs en eredienst. Ook de werkzaamheden als deputaat art. 49 in de p.s. van het Westen ervaart hij als verrijkend. Vanaf zijn emeritaat, oktober 2008, wordt met veel vreugde bijstand in het pastoraat verleend in de groeiende gemeente van Urk-Ichthus.

Hij beleeft het als onverdiende genade dat God hem al die jaren in zijn dienst wilde gebruiken en hem daartoe telkens weer de kracht gaf. Nog iedere zondag mag hij overal in het land het Woord uitdragen. Wat overblijft is: 'verwondering, verootmoediging en verwachting!' In alles is het zijn hartelijke wens om voluit Christelijk Gereformeerd te zijn, d.w.z. dat in prediking en pastoraat centraal staat: een rijke Christus voor een arme zondaar, zowel in de leer als in het dagelijkse leven. Het is zijn gebed dat die Schriftuurlijk- bevindelijke prediking hoog in het vaandel blijft staan in onze kerken: de éne Naam, de twee wegen, de drie Personen, de drie stukken, naar Schrift en belijdenis.

De derde jubilaris die 40 jaar onze kerken heeft gediend is **ds. H. (Henk) Last**.

Ds. Last wordt op 10 februari 1941 geboren in Steenvijk in een warm-gelovig gezin. In 1959 doet hij eindexamen HBS-B en gaat vervolgens werken bij de Amsterdamsche Bank N.V. / Incassobank N.V. te Amsterdam. Tijdens zijn militaire diensttijd wordt hem duidelijk dat hij graag predikant wil worden. In 1961 gaat hij naar de toen nog Theologische School in Apeldoorn. Tijdens zijn studietijd trouwt hij met Riet Schouten en samen krijgen ze vier kinderen. Toch telt het gezin vijf kinderen, omdat in Brazilië een kind wordt geadopteerd. In 1969 wordt hij door ds. A. Rebel bevestigd als predikant van Mussel. In de bijna zes jaar in deze gemeente worden een pastorie en een kerk gebouwd. In die tijd wordt hij ook lid van het Hoofdbestuur van de Stichting Morgenlandzending. Een aantal jaren dient hij de p.s. van het Noorden als deputaat art. 49. Na Mussel dient hij vanaf 1975 de gemeente van Eindhoven waar hij bevestigd wordt door zijn vrienden ds. Bram Bakker en

ds. Renger van de Kamp. Binnen die gemeente ligt het accent vooral op het jeugdwerk. Er zijn goede contacten met de (later genoemde) Nederlands Gereformeerde Kerk. In januari 1979 wordt een kennismakingsbezoek gebracht aan de IER van Carambei (Brazilië), waarna in het voorjaar een beroep volgt. Op 25 november 1979 wordt hij daar tot predikant bevestigd door ds. S. Wolfert. Vijf jaar dient hij deze gemeente. In die tijd wordt een nieuwe gemeente gesticht in Tibagi. Veel werk wordt gedaan op het gebied van zending en hulpverlening door zowel ds. als mevrouw Last. Zo ontstaat een project voor eerstelijns-gezondheidszorg onder de allerarmsten in de gebieden rondom de Nederlandse nederzettingen. In 1984 aanvaarden zij een benoeming als directeursrechtspaar van de Reformatorische Bijbelschool (nu: De Wittenberg) in Zeist. Na anderhalf jaar volgt een beroep naar Noordscheschut. Als gemeentepredikant werkt hij daar acht jaar. Het is een tijd van opbouw in een groeiende gemeente waarbij o.a. ook het kerkgebouw moet worden vergroot. In die tijd is hij bestuurslid van de E.E.Z., het latere ECM (European Christian Mission), gevestigd te Deventer. In breder verband doet hij het werk als scriba van zowel de classis Hoogeveen als de p.s. van het Noorden. Opnieuw wordt hij benoemd tot deputaat art. 49. In 1989 en '92 is hij lid van de generale synode resp. te Groningen en te Apeldoorn. In februari 1994 wordt hij benoemd als secretaris deputaten buitenlandse zending. Het gezin Last verhuist om die reden naar Veenendaal waar het zendingsbureau intussen deel uitmaakt van het Dienstenbureau dat daar gevestigd is. Als een rode draad liep het zendingswerk door zijn leven, nu kan hij zich daar ten volle aan wijden. Het is een tijd die veel voor hem betekent, mede ook door het contact met christenen uit andere werelddelen. Men mag dan van dichtbij de groei van Gods Rijk zien. In het voorjaar van 2006 verleent de classis Hoogeveen hem emeritaat. Na zijn emeritering is hij twee jaar betrokken bij de zendingsgemeente Het Open Huis in de wijk Schalkwijk in Haarlem. Daarnaast doet hij pastoraal werk in de 'eigen' Bethelgemeente in Veenendaal. In juli komt plotseling een einde aan al dit werk vanwege een ziekte die o.m. een vorm van immobiliteit met zich meebrengt. Kenmerkend voor zijn leven en werk is de diepe dankbaarheid voor Gods overstelpende genade in Jezus Christus voor een menskinde en het diepe verlangen anderen in de wereld voor de blijde boodschap van die genade te winnen.

Op 29 oktober is het 40 jaar geleden dat **ds. B. (Bas) de Romph** zijn werk in de dienst van Gods Koninkrijk begint. Ds. De Romph wordt op 16 juli 1940 te Rotterdam geboren. Na zijn gymnasiumtijd volgt de militaire dienst. Van 1964 tot 1969 studeert hij theologie in Apeldoorn. Tijdens zijn studie trouwt hij op 1 september 1966 met Aartje Cornelia den Butter en hun huwelijk wordt gezegend met vier kinderen. Op 29 oktober 1969 wordt hij in de gemeente van Naarden door zijn zwager, ds. P. den Butter, bevestigd met Jes. 50:4. Intrede doet hij met Jes. 62:1. De gemeente Naarden mag hij van 1969 tot 1975 dienen. In 1975 wordt Naarden verwisseld voor Vlaardingen. Op 10 oktober doet hij daar intrede met Jer. 1:11 en 12. Na Vlaardingen volgt de gemeente Noordeloos, waar hij ruim 23 jaar mag werken. Hoewel zijn vrouw en hij een stadsachtergrond hebben, hebben ze met vreugde deze plattelandsgemeente mogen dienen. Graag staan zijn vrouw en hij midden tussen de mensen. Op 1 januari 2006 wordt hem emeritaat verleend, wat niet betekent, dat hij 'uitgediend' is. Ook na zijn emeritaat mag hij nog in verschillende gemeenten bijstand in het pastoraat verlenen.

Het pastorale werk heeft de liefde van zijn hart. Het is rijk, wanneer het Woord van God tijdens de prediking open gaat en hij een uitdeler mag zijn van menigerlei genade. Menigmaal heeft hij onder een geopende hemel gestaan, zodat de Geest getuigenis geeft in de harten van degenen die het horen. Zijn liefste werk is om mensen tot Christus te leiden, maar dat gaat gepaard met een zelfverloochenend leven. 'Hij moet wassen, ik minder worden'. Het gaat niet om zijn naam, maar om de eer van zijn Zender.

Naast de gemeente is hij ook dienstbaar in het brede kerkelijke werk. Verschillende keren is hij afgevaardigde naar de particuliere synode en de generale synode. Een aantal jaren maakt hij deel uit van het curatorium. Zestien jaar zit hij in deputaten buitenlandse zending en dan vooral voor het zendingswerk in Botswana. Gedurende 24 jaar, waarvan 23 jaar als voorzitter, mag hij leiding geven aan de Bond van Christelijke Gereformeerde Zondagsscholen in Nederland. Ook het werk onder gehandicapten spreekt hem erg aan. In de Noordelose tijd leidt hij verschillende aangepaste kerkdiensten en geeft hij ook aangepaste catechese. Zonder zich in de schaduw van de apostel Paulus te willen stellen zegt hij graag na wat deze schrijft in 1 Tim. 1:12: 'En ik dank Hem, die mij bekrachtigd heeft, namelijk Christus Jezus, onze Heere, dat Hij mij getrouw geacht heeft, mij in de bediening gesteld hebbende.' Het is van jongs af al de begeerte van zijn hart geweest met de hem geschonken gaven te werken in zijn dienst. Het is zijn diepste verlangen om in prediking en pastoraat de Christus der Schriften voor te stellen en aan te prijzen. Het Evangelie van Gods genade, waarvan Christus de inhoud is, is het mooiste werk wat een mens in dit leven kan en mag doen. Soli Deo Gloria.

Ds. B. (Bart) Witzier mag op 16 september vieren dat hij al 40 jaar lang als predikant Gods Woord mag doorgeven. Hij is geboren in Nieuwpoort en in een groot gezin groot geworden. Na het gymnasium in Dordrecht volgt de studie theologie in Apeldoorn en een jaar aan de VU voor het vak zendingswetenschappen bij Prof. Verkuilj.

Zijn eerste gemeente is 's-Gravendeel, waar hij op zijn verjaardag in 1969 wordt bevestigd met 2 Korintiërs 2:2. Het is dezelfde tekst waarmee hij 40 jaar later in Sneek afscheid neemt en begint aan zijn emeritaat. In 's-Gravendeel mag hij vijf jaar werken. Daarna volgt een beroep van de Igreja Evangelica Reformada in Carambei, Brazilië, waar veel later ook zijn zoon Arjan veertien jaar werkt. Het wordt een onvergetelijke tijd, die voor zijn leven en werken altijd van betekenis is gebleven. Na Carambei mag hij van 1979-1990 aan het werk in 's-Gravenhage-West. Daarna dient hij van 1990-2001 Utrecht-Centrum, waarna hij in 2001 verbonden wordt aan de kerken van Heerenveen en de huidige samenwerkingsgemeente (christelijk gereformeerd –gereformeerd vrijgemaakt) Sneek.

Ds. Witzier heeft ook zijn talenten ingezet in diverse deputaatschappen. Te denken valt aan de deputaatschappen eenheid gereformeerde belijders, correspondentie buitenlandse kerken en kerken in de grote steden.

Het gereformeerd zijn acht hij van grote waarde voor de kerk en het geloofsleven, ook omdat het met zich meebrengt dat men over kerkmuren heen kijkt.

Zijn hart ligt bij de gemeente als werkvloer en het is altijd zijn intentie geweest om dichtbij mensen te komen met de troost van het Evangelie.

Zijn vrouw Truus is hem al die tijd tot grote steun. Daarnaast is zij ook actief in verschillende taken in het kerkverband, o.a. in deputaten hulpverlening.

De eerste zilveren jubilaris is **ds. H.(Henk) de Bruijne**. Hij staat op 10 februari 25 jaar in het ambt.

Onder de prediking van wijlen ds. P. Op den Velde in Zierikzee groeit in hem het verlangen zelf predikant te mogen worden. Ds. Op den Velde was doorkneet in de Schriften en in zijn prediking werd de Bijbel ontvouwd. Het is ook het verlangen van ds. De Bruijne: in de prediking de Heilige Schrift zelf aan het woord te laten komen. Elke preek die daaraan toe komt, mag geslaagd heten. Omdat het in prediking en pastoraat niet gaat om wat wij mensen vinden en bedenken, maar om wat God behaagt ons bekend te maken. Hij verheugt zich daarom op de komst van ds. Op den Velde naar Apeldoorn, ds. Op den Velde blijkt echter ernstig ziek en komt in mei 1976 te overlijden. Het is daarom ds. G. Leendertse, sinds 1977 predikant van de Barnabaskerk, die hem in 1984 in zijn eerste gemeente Pumerend en vervolgens in 1992 in 's-Gravenhage-West bevestigt. Ds. Leendertse bevestigt ook zijn huwelijk met Liesbeth Scholten uit Apeldoorn en doopt enkele van hun kinderen. In 's-Gravenhage-West volgt hij ds. B. Witzier op. Hetzelfde geldt ook voor zijn volgende gemeente, die van Utrecht-Centrum, waar hij in 2002 aan het werk gaat.

Het werken in de destijds zogeheten groeikern Pumerend, in een toen nog niet lang tevoren geïnstitueerde gemeente met veel jonge gezinnen, weinig traditie en een zeer diverse kerkelijke komaf in een zeer sterk gesecculariseerd stukje Nederland heeft hij met veel vreugde mogen doen.

De gemeente van 's-Gravenhage-West (vanaf 1992) is totaal anders: een veel meer 'gevestigde' gemeente met een langere historie, meer ouderen, en een gestaag teruglopend ledental. In de dynamiek van de grote stad voelt hij zich in zijn element. Ten slotte de gemeente van Utrecht-Centrum: hoewel de weg opnieuw binnen de Randstad blijft lopen, is Utrecht toch een heel andere werkomgeving. Meer gevolgen van de perforatie van de kerkgrenzen, een 'leeftijdsgat' tussen globaal 40 en 65 jaar, weinig tieners, meer studenten. Uitdagend! Hij is heel dankbaar voor het tot stand komen van nauwer kerkelijk samenleven met de twee Utrechtse Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) (2007) naast de al bestaande relatie met de Nederlands Gereformeerde Kerk.

Naast het werk in de kerkelijke gemeente werkt hij sinds november 1999 één dag per week als geestelijk verzorger in vpleeeghuis Preva in Den Haag.

Het werk van onze militairen heeft zijn belangstelling sinds hij van mei 1988- mei 1989 als geestelijk verzorger in militaire dienst is. Hij weet zich dan ook goed op zijn plaats in het deputaatschap geestelijke verzorging militairen.

De tweede in de rij van 25-jarige jubilarissen is **ds. A.G.(Bram) Boogaard**. Hij is geboren op 12 december 1941 in Rotterdam en daar ook opgegroeid. Na de toenmalige Kweekschool (HBO – educatief) wordt hij onderwijzer op basisscholen in Gouda, Hilversum en Putten. In Hilversum trouwt hij met zijn collega Nettie Krul. God geeft hem in haar een onmisbare compagnon in gezin en gemeente. Tijdens de kweekschooljaren legt God beslag op zijn leven en stuwt hem naar 'de dienst van het goddelijk Woord in de wereld', geboeid als hij is door Gods bewogenheid met 'de schare'. Na de vooropleiding en de propedeuse aan de zaterdagopleiding van de R.U. Utrecht volgt van 1980-1984 Apeldoorn. Teruggeroepen naar het Gooi wordt hij op 21 augustus 1984 in de kerk van Bussum bevestigd tot predikant door ds. W. van Sorge met Johannes 1: 43a. Hij doet intrede met 1 Petrus 1: 24 en 25, woorden die zijn leven in Bussum nog voortdurend verdiepen. Zomer 1988 wordt Oud-Vossemeer woonplaats en samen met Tholen werker-rein. Schriftstudie en pastorale hulpverlening, veroorzaken een concentratie op Christus'

persoon en werk. Eind april 1996 werd Schiedam standplaats. Via consulentschappen en/of hulpdiensten groeien daar ook intensieve contacten met Rotterdam-West, Rotterdam-Zuid en andere Rijnmondgemeenten. De deputaatschappen kerk en industrie en evangelisatie geven in die jaren veel werkgenot.

In 2001 moet de Randstad verwisseld worden voor Lutten en Hardenberg in de Saksisch-Drentse cultuur, geografisch en mentaal nogal van elkaar verwijderd. De laatste actieve periode is vanaf maart 2005 in de 'achtertuin' van Rotterdam, in Haamstede op het Zeeuwse Schouwen. De zomerdiensten met brede bezetting en het coachen van de 'Dabarjongeren' van de recreatie-evangelisatieteams zijn hier de hoogtepunten.

Op 1 september 2008 ontvangt hij, bijna 67 jaar oud, emeritaat

en gaat hij wonen in de wijk Ommoord in Rotterdam-Oost.

Er is één Bijbeltekst die in zijn leven en bediening zich steeds meer voor hem heeft ontvouwd. Het is ook de tekst bij het afscheid wegens emeritaat: Johannes 1: 29b : Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Kerk en wereld hebben alleen door en bij Hem toekomst. Reformatoren als Luther, Bullinger en Calvijn als zijn leerlingen hebben dat het beste weergegeven. Zij hebben de boodschap van de rechtvaardiging van de goddeloze door geloof en genade alleen centraal gezet. Daarom geniet hij ervan hun werk verder te bestuderen en door te geven in eigentijdse setting. Aan kerk, kinderkring en wereld, zolang God het hier geeft, uitzien naar Christus' komst.

De derde zilveren jubilaris die we mogen gelukwensen is **ds. Mient Dijkstra**.

Ds. Dijkstra is geboren in het Groninger land, in Kornhorn, op 21 maart 1958. Het is zijn verlangen om predikant te worden. En dat verlangen wordt ook werkelijkheid. Na de studie theologie die hij in 1983 afrondt, ontvangt hij een beroep van de kerk te Haamstede. Een niet zo grote gemeenschap die vooral in de zomer gewend is om veel gasten te ontvangen. Hij wordt er op 27 april 1984 bevestigd. Hij mag de gemeente Haamstede negen jaar dienen, waarna hij het als zijn roeping ziet om als geestelijk verzorger in de krijgsmacht te gaan werken. Hij begint als luchtmachtpredikant op de vliegbasis van Gilze-Rijen. Na Gilze-Rijen volgen bijna zes jaren Duitsland, waar hij zich met zijn gezin vestigt. Het is een druk bestaan. Ook al is hij geen gemeentepredikant in de directe zin van het woord, hij mag vele keren voorgaan in kerkdiensten. Hij ervaart dat ook voor zichzelf als heel belangrijk. 'Voorgaan in zondagse diensten geeft jezelf ook wat bodem, inspiratie, motivatie. Je kijkt, aan de hand van een Bijbeltekst, wat anders naar je werk en naar de dingen om je heen.' Nog verder verbreedt zijn werkterrein zich. Behalve in Duitsland komt hij te werken in Vredepeel, net iets boven Venray op luchtmachtbasis De Peel, basis van de Groep Geleide Wapens (GGW) van de Koninklijke Luchtmacht. Dat betekent voor hem in 2005 meegaan op een uitzending naar Noord-Afghanistan, waar hij vier maanden verblijft te midden van een team dat zich bezighoudt met wederopbouw.

Naast de wissel die het op hem en zijn gezin trekt, ervaart hij nu van dichtbij wat het is om aanslagen en beschietingen mee te maken. Hij leidt ook daar iedere zondag kerkdiensten en merkt dat mensen hun verhaal bij hem kwijt willen. Als ds. Dijkstra terugkijkt op de 25 jaar die hij als dienaar van het Woord bezig is, geeft hij te kennen, dat hij niet graag zelf in de spotlights staat en dat hij ervan houdt om iets met mensen op te bouwen en graag een band met hen krijgt. Daarbij weet hij zich geïnspireerd door het Evangelie. "Ik geniet ervan

om voor te gaan en met andere mensen te delen wat ik zelf in de Schrift heb gevonden en ervaren'.

De vierde zilveren jubilaris is **ds. G.P.M. (Gert) van der Linden**.

Hij is geboren op 30 december 1946 en groeit op in een fijn gezin met gelovige ouders. Zijn jeugd is gestempeld door het vroege verlies van zijn vader en de grote inzet van zijn moeder die jarenlang een dubbelrol vervult. Na de MULO werkt hij vanaf 1962 bij een accountantskantoor. In 1967 maakt hij als administrateur de overstap naar een klein aannemersbedrijf. In de 12 ½ jaar dat hij daar als de financiële man werkt groeit het uit tot een middelgroot bedrijf voor de woningbouw en andere utiliteitswerken.

In 1970 trouwt hij met Bets van Heteren. Zij is voor hem alle jaren een rots in de branding gebleven en in alle gemeentes waar ze werken, is ze zeer gewaardeerd als pastoorse.

In 1972 wordt hij als penningmeester betrokken bij de opzet van het evangelisatiewerk in Antwerpen, waarvoor Kommer Groeneveld is aangetrokken. De opzet van de Belgische sociale en fiscale aangelegenheden zijn een uitdaging voor hem. Verschillende jaren doet hij mee met de zomerse evangelisatiecampagnes in de volkswijken en daar komt hij tot de overtuiging dat hij predikant moet worden.

Van 1977-1979 doet hij de vooropleiding in Utrecht en haalt daar in 1980 zijn propedeuse. Van 1980-1984 studeert hij in Apeldoorn en ziet het daarna als zijn roeping om in de combinatie Doesburg-Doetinchem te gaan werken. Op 29 juni 1984 wordt hij door ds. H. van der Schaaf als predikant bevestigd met 1 Joh. 4:10 en doet hij intrede met 1 Joh. 4:11. Hij ontvangt daar tien zegenrijke jaren. Door de groei van de beide gemeenten moet er een tweede predikant komen, wat gerealiseerd kan worden door de combinatie met een derde gemeente: Nijmegen. Een unieke situatie in ons kerkelijk leven: twee predikanten voor drie gemeenten.

In 1994 wordt hij predikant van Hilversum-Centrum (Pniëlkerk), waar hij met vreugde en zegen negen jaar werkt. In die tijd komt ook de samenwerking tot stand tussen twee Christelijke Gereformeerde Keren en de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt), wat hij ziet als een grote verrijking van het gereformeerd geestelijk erfgoed. Het is voor beide kanten een positieve ervaring.

In 2002 ontvangt hij voor de tweede keer een beroep van Dokkum, dat inmiddels zes jaar vacant is. Het is geen gemakkelijke beslissing, maar het is wel de weg voor hem. Beslissend is een preek van hem over Lukas 9:62: niemand, die de hand aan de ploeg slaat en ziet naar wat achter hem ligt, is geschikt voor het Koninkrijk van God. Hij mag de kerk van Dokkum inmiddels al weer met vreugde bijna 7 jaar dienen. Wat het breder kerkelijk leven betreft heeft ds. van der Linden zich twaalf jaar ingezet voor jeugddeputaten en twaalf jaar voor deputaten evangelisatie en negen jaar voor deputaten Jaarboek.

Terugkijkend is hij dankbaar dat hij eerst een periode in het bedrijfsleven mocht werken. Dat heeft hem geschaafd en gevormd tot een praktisch predikant. 'Uiteindelijk is het allerbelangrijkste dit: de Heere riep en Hij vormde mij om een klein radertje te zijn in Zijn grote werk.'

Alle genoemde jubilarissen zien met grote dankbaarheid terug op de jaren dat de Here God hen samen met hun echtgenotes wilde gebruiken voor de dienst in zijn Koninkrijk. We wensen hen toe dat ze nog vele jaren mogen ontvangen onder de zegen van de Here God.

Afsluiting

We sluiten dit jaaroverzicht af. Er is het nodige gebeurd waarin we tekort geschoten zijn en het is zaak dat voor God als schuld te belijden. Er is ook veel gebeurd om dankbaar voor te zijn. Laten we dat niet vergeten. Het onderstreept onze roeping om midden in deze wereld getuige te zijn van Hem die gezegd heeft: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde. Gaat dan heen, maakt alle volken tot mijn discipelen... Het is goed om ons steeds weer bewust van te zijn van deze opdracht. Het roept ons telkens weer terug tot een dienend kerkzijn en tot het zijn van een leesbare brief van Christus. Dat is een belofte en een opdracht. In dat vertrouwen mogen we onderweg zijn, zonder zorg over de toekomst. Want:

*Gij die gelooft, verheugt u samen,
't is God, die trouw zijn kerk bewaart
Die hoop zal nimmer ons beschamen:
De Heer is God en zijns is d' aard.
Zijn woord heeft vrede, heil bereid
van eeuwigheid tot eeuwigheid.*

Amersfoort

R.W.J. Soeters